

Uredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
Telefon 67-80
Uredništvo in uprava
za Slovenijo in slovenski del
Julijske Krajine
LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

ISTRA

»Rješenje manjinskog pitanja u čehoslovačkoj počiva na ustavu i na odluci vlade da ne denacionalizira ni Nijemce, ni Mađare, ni Poljake, ni Rusine, jer su oni svi čehoslovački građani pod zaštitom države i vlade.
Dr. M. HODŽA

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

OAZA DEMOKRACIJE

U svojoj knjizi — Borba za samoodređenje naroda — napisao je Masaryk za vrijeme rata: »Slobodne manjine imat će znamenitu zadaću u organizaciji Evrope; one će pomagati razvitak prave međunarodnosti«.

Tim načelom vodi se Čehoslovačka već dvadeset godina i da cijela Evropa počiva na principima na kojima stoji demokratska Čehoslovačka, danas bi narodne manjine u Evropi zaista pomagale razvitku prave međunarodnosti. Manjine bi bile most, a ne brana, između raznih naroda i država. Međutim, u jednom dijelu Evrope manjine su brana sporazumima. Manjine su, sigurno, najmanje krive takvom stanju stvari.

Već dvadeset godina sve narodne manjine u Evropi gledaju u Čehoslovačku. Jer: nigdje u Evropi ne uživaju narodne manjine toliko prava kao u toj demokratskoj slavenskoj republici. Ne samo da Nijemci, koji sačinjavaju petinu stanovništva, imaju 70 poslanika u parlamentu i 36 senatora, već je i najmanja, poljska manjina koja broji 80.000 duša, predstavljena u parlamentu sa dva poslanika. Matične države tih manjina su veće od Čehoslovačke, pa bi se moglo pomisliti da se s njima postupa iznimno radi straha, ali Mađari u Čehoslovačkoj, kojih je 1930 bilo 690.000, imaju također 11 zastupnika u parlamentu i 7 senatora u senatu, a 98.000 mađarske djece pohađa čisto mađarske škole. Ruteni, koji uopće nemaju svoje nacionalne države, predstavljeni su u parlamentu sa 9 i u senatu sa 9 svojih predstavnika i od 114.000 rutenske djece, oko 100.000 ide u rutensku školu, što znači da sva djeca, pripadnici manjina, pohađaju školu svoga jezika, da imaju svoje učitelje i da imaju knjige u svome jeziku.

Ako se nadje u Evropi neki list koji napada Čehoslovačku radi njene manjinske politike, to je uvijek iz drugih razloga, a ne iz brige za manjine. Jer kada bi nekome stalo na srcu narodne manjine i mir među narodima, tada bi u Evropi imao prilike da ustaje u obranu onih manjina koje nemaju ne samo svojih predstavnika u parlamentima, nego koje nemaju, na pr. niti jedne pučke škole, niti jedne novine, a ima ih, recimo više nego Mađara u Čehoslovačkoj i geografski i etnički kompaktni su isto kao i Sudetski Nijemci, a i kulturni su isto toliko, kulturniji od većeg dijela naroda u čijoj državi se nalaze. Mislimo da i engleski »Observer«, koji je ovih dana napao Čehoslovačku radi njezine manjinske politike, znade sve to, kao što to znadu svi evropski političari, ali političari i politički listovi smatraju danas narodne manjine tek sredstvom u borbi za druge ciljeve, a ne bore se za princip ravnopravnosti i pravde.

Čehoslovačka se ističe baš radi tih principa. Pravo za manjine nije tamo tek povremeni politički potez, već to pravo proističe iz onih demokratskih principa na kojima počiva republika.

I radi toga smo i mi — kao glasilo jedne narodne manjine u emigraciji — uvijek gledali u Čehoslovačku kao na zemlju u kojoj su narodne manjine toliko slobodne i ravnopravne, da je za ogroman dio pripadnika narodnih manjina u Evropi stanje u Čehoslovačkoj nedostiživi ideal.

Ali nas veže za Čehoslovačku još nešto. U doba naših najžešćih narodnih borba u Istri, Česi su nam bratski pomagali. Mladi češki svećenici dolazili su u naša sela da budu savjetnici našem seljaku, češki poslanici u bečkom parlamentu su ustajali za naša prava i češki narod je sakupljao novčić po novčić za našu Družbu sv. Ćirila i Metoda. Kada su za vrijeme rata naša djeca i žene iz južne Istre morali poći u emigraciju, jedino u Češkoj nam je bilo dobro.

MANJINSKA POLITIKA ČEHOSLOVAČKE

U Čehoslovačkoj će se stvoriti posebni statut o manjinama

Pretsjednik čehoslovačke vlade dr. Milan Hodža održao je 28 o. mj. na radiu govor u ime cijele čehoslovačke vlade. U govoru dra Hodže predstavlja nov momenat to što će sva postojeća manjinska prava koja izviru iz ustava i zakona o jezicima i raznih drugih djelomičnih zakona i uredaba, biti koncentrirana u jednom manjinskom statutu, koji će biti mjerodavan za sve manjine, pa i za Čehe u krajevima gdje su Nijemci u pretežnoj većini. Na taj način smatra se da će biti opovrgnuta tvrdjenja da se s manjinama rdjavo postupa. Vlada je voljna da bez izuzetka jednako postupa u svim dijelovima republike prema svim građanima i da ih štiti protiv političkog i moralnog pritiska.

Iz govora dra Hodže izlazi da srednja Evropa ulazi u nov period ravnoteže sila. Čehoslovačka produžava da radi na očuvanju mira.

G. dr. Hodža je zatim tekstuelno citirao izvjesne pasuse iz govora Chamberlaina, u kojem je britanska vlada preko svoga pretsjednika izjavila, da je primila na znanje potvrdu datu od njemačke vlade u svemu onome, što se tiče Čehoslovačke i da je također primila na znanje, da se pripremaju mjere, koje se mogu sprovesti u okviru čehoslovačkog ustava, a u vezi s razumnim zahtjevima njemačke manjine u Čehoslovačkoj. Britanska vlada istovremeno je manifestirala svu svoju potporu u slučaju eventualnih teškoća, koje bi mogle da nastupe između njemačke i čehoslovačke vlade. To interesovanje britanskog premijera za naša

manjinska pitanja, nastavio je dr. Hodža, ima solidan osnov u međunarodnom pravu preko ugovora o zaštiti manjina, koji su potpisani još 1919 godine.

Čehoslovačka vlada sa zadovoljstvom je primila izjave Chamberlaina. Dr. Hodža je zatim izložio, što je čehoslovačka vlada uradila i kakove je izjave dala u vezi s radom bivših njemačkih aktivista i to poslije njihovog izlaska iz vlade. Dr. Hodža je citirao i pitanje štampe. Sad, rekao je dr. Hodža, jasno je, da tradicionalna manjinska politika pod djelovanjem novih direktiva, naišla je u Čehoslovačkoj na puno povjerenje svih zainteresiranih, koji su bez razlike voljni da energično pruže pomoć kad je u pitanju sigurnost naše države.

Čehoslovačka vlada, na osnovu svega toga, pristupit će preučešavanju nacionalnih odnosa u okviru ustavnih mogućnosti, naravno vodeći računa o novostvorenoj situaciji, kao na pr. o izlasku iz vlade i vladine većine njemačkih ak-

tivističkih stranaka i isto tako vodeći računa o situaciji, koja je nastala poslije toga događaja. Dr. Hodža je zatim objašnjavajući krizu nastalu u njemačkim aktivističkim redovima podvukao, da Česi i Slovaci također prolaze period demokratskog nacionalizma, ali će se oni pored svega toga potruditi, da objektivno ocijene događaje, na osnovu kojih je karta Evrope u njihovom susjedstvu izmijenjena, a u cilju da se održi evropska ravnoteža. Ta činjenica, rekao je dr. Hodža, odvest će nas novoj fazi manjinske politike, i to će biti onda, kad svima bude jasno, da rješenje manjinskih pitanja u Čehoslovačkoj počiva na solidnim osnovima, a to su naša država, naš ustav

i odluka da ne denacionaliziramo ni Nijemce, ni Mađare, ni Rusine, ni Poljake, a prema tome ni Čehe ni Slovače, koji su svi čehoslovački građani pod zaštitom države i vlade, koja nikad ne će dopustiti nikakav moralni, politički i privredni pritisak.

Dr. Hodža je zatim izjavio, da manjinska politika u Čehoslovačkoj pati od izvjesne asimetričnosti, jer je Čehoslovačka bila i jeste u svim velikim događajima plemenita i liberalna, pa prema tome i neodlučna, kad su bile u pitanju beznačajne sitnice.

Čehoslovačka je još od prvih dana oslobođenja toliko učinila za Nijemce, da su sigurno rezultati toga svi-ma jasni.

Poslije toga je dr. Hodža citirao sve što je Čehoslovačka učinila za zaštitu svojih manjina, dodajući, da u Čehoslovačkoj manjine slobodno dišu i vlada će i dalje ustrajati na tom putu i učiniti kraj svim intrigama, koje se šire protiv dobre

Dr. MILAN HODŽA

volje čehoslovačke vlade. Poslije historijskog govora pretsjednika britanske vlade, rekao je dr. Hodža, koji je mnogo doprinio, da se stvari postave na svoje mjesto, više

niko ne treba da Čehoslovačkoj predbacuje, da svoju manjinsku politiku provodi pod pritiskom inostranstva.

Za dvije posljednje godine, mogu jasno da izjavim, da mi nikad nismo dopustili, da se inostranstvo miješa u naše unutrašnje stvari, pa i sad nemamo namjere, da taj naš stav izmijenimo. Ja činim i mi ćemo činiti sve ono što proističe iz našega dubokog uvjerenja, naše volje i savremenosti naše države.

Šef čehoslovačke vlade završio je svoj govor riječima koje je 16 septembra 1937 godine izrekao povodom 20-godišnjice oslobođenja Čehoslovačke zahvaljujući prije svega čehoslovačkoj vojsci i Francuskoj. Taj završetak govora glasi:

Čehoslovačka ima svoju misiju, koja se sastoji u tome, da na osjetljivoj strani organizuje sporazum i saradnju naroda. Ta njena misija je od životnog značenja za cijelu Evropu i evropski mir. Tu svoju misiju Čehoslovačka će vjerno ispuniti.

Priložili smo čekovne uplatnice

pa molimo cijenjene pretplatnike da se s njima posluže i da nam dostave dužnu pretplatu. Oni pretplatnici koji su podmirili pretplatu za cijelo prvo tromjesečje neka nam dostave nešto na račun drugog tromjesečja, a oni koji imaju sve u redu neka spreme uplatnice za drugi put.

Već smo mnogo puta opominjali naše pretplatnike da budu savjesni, da nam dostavljaju svoje pretplate, jer o tome ovisi ne samo opstanak ovog našeg lista, nego i njegov kvalitet. — Borimo se s velikim poteškoćama, ustrajno se borimo i ne puštamo. Ali smatramo da imamo pravo, da u toj borbi tražimo potporu i saradnju čitave emigracije, a naročito pretplatnika lista. Mi pretplatnicima redovito dajemo ono što očekuju. Svaki tjedan dolazi im list u kuću. Dajemo im dobar list. Oni nama treba da to priznaju i da nam redovitim plaćanjem pretplate omoguće rad.

Ne oklijevajte nego se poslužite priloženim čekom i šalјite pretplatu. List mora imati čvrstu materijalnu osnovu, — želimo li da akciju i borbu s uspjehom provodimo.

Dok su u Mađarskoj huškali pse na nas, u Češkoj su nas primili kao braću. Bili smo kod kuće — u dalekoj Češkoj i Moravskoj — kao što smo kod kuće danas ovdje. A kroz ovih posljednjih dvadeset godina nigdje, pa ni u Jugoslaviji, se nije toliko pisalo o nama i nigdje se nije ustajalo u našu odbranu tako odlučno i nezainteresirano.

Nismo rasisti, a ne sjedimo ni pod starom četrdesetosmaškom slavenskom lipom, ali smo i kao Slaveni privezani uz tu ži-

lavu, naprednu i demokratsku slavensku republiku, koja je kroz ovih dvadeset godina najočitije demantirala razne germanske i romanske teorije o inferiornosti slavenske rase.

Radi svega toga volimo tu bratsku državu i svaki napadaj na nju smatramo i napadajem na sve nas, jer nestajanjem ČSR nestalo bi u srednjoj Evropi posljednjeg utočišta svih progonjenih i posljednje oaze demokracije i slobode.

(t. p.)

USODA TRSTA PO PRIKLJUČITVI AVSTRIJE K NEMČIJI

Trst, marec 1938. Tržaške gospodarstvene kroge je silno razburila sprememba, ki je nastala zaradi priključitve Avstrije k Nemčiji. O tem so prešle razne bolj ali manj razburljive vesti tudi v tuje liste. Zaman skušajo fašistični listi demantirati upravičenost teh glasov. Kajti o zaskrbljenosti, s katero spremljajo celo uradni faktori nastalo spremembo, pričajo dejstva, da je bila 25 marca posebna deputacija pri načelniku vlade, da mu pojasni težek položaj, ki se obeta Trstu in njegovemu prometu. V deputaciji so bili prefekt, pokrajinski tajnik, pokrajinski predsednik in tržaški podeštat. Po uradnem poročilu je sicer prefekt prinesel dučeju samo pozdrav tržaške pokrajine, podeštat mu je poročal o zanimivih odkritjih pri odkopavanju starega rimskega gledališča in pokrajinski tajnik mu je referiral o strankinem delovanju ter ga je povabil v Trst. Kaj pa je bila prava misija, izhaja iz odgovora, ki ga je dal Mussolini. Ugotavljal je deputacijo, da bo fašistična vlada tudi v novi mednarodni situaciji z vso skrbjo ščitila interese Trsta. V tolažbo jim je tudi obljubil, da bo čimprej obiskal Trst.

Resnično je bil v soboto Trst dobesedno prepleten s plakati, ki so napovedali ta obisk za nedoločen čas, in na zahtevo pokrajinskega tajnika so morale vse trgovine v izložbah izvesti Mussolinijevo sliko.

Izmjena književnika Njemačka—Italija—Japan

Putnički ured japonskog ministarstva saobraćaja ima namjeru da Njemačkoj i Italiji predloži u zamjenu izmjenu poznatih književnika, koji bi onda poslije odužeg boravka u odnosnoj zemlji u seriji članaka ili u posebnim knjigama opisivali svoje dojmove. Na taj način postale bi kulturne veze te tri države još užima.

A razizam i superiornost Rima?

Od Soče do Rečine -- od Triglava do Kamenjaka

Požar povzročil milijonsko škodo

Ilirska Bistrica, marca 1938. — (Agis). — Vso okolico je močno razburil velikanski ogenj, ki je 22. 23. in 24. t. m. uničil ogromen kompleks borovcev na Sv. Ahacu nad Bistrico.

Vzrok požara ni znan. Najbrže je nesrečo povzročil kakšen cigaretni ogorek, ki je vzplamtel v posušeni travi in zajel velik kompleks borovcev. Kljub takojšnemu alarmiranju vsega okoliškega prebivalstva, poleg tega pa tudi domačih in reških gasilcev, požara ni bilo mogoče omejiti. Na pomoč je prihitelo tudi vojaštvo iz Bistrice, Košane, Reke itd., ki so si z gasilci in čim večjo veliko prizadeli, da bi rešili vsaj gotove komplekse borovcev, a niso imeli posebnega uspeha. Škodo so prvi moment ocenili na več kot milijon lir, kar bo tudi verjetno. Saj se je zadnje čase les zelo podražil in pomeni tako obsežnega kompleksa gozda velikomno gospodarsko škodo posebno, če pomislimo, da Italiji vedno primanjkuje lesa. Večino borovcev na Sv. Ahacu je bilo še mladih in prav za prav za sečnjo in trgovino še neprikladnih, toda v nekaj letih bi lahko lastniki dobili zanje že lepe vsote. Borovci na Sv. Ahacu so last kmetov kar štirih katastrskih občin, in sicer trnovske, bistriške, jablanske in vrbovske.

Pripomniti je, da je v borovih gozdovih na Sv. Ahacu po vojni že večkrat izbruhnil ogenj, kot tudi v drugih predelih nad Trnovcem in Bistrico, toda takega obsega ni dosegel. Prav gotovo je hitremu širjenju ognja pripomogla tudi lepa in suha pomlad, ki je zadnje čase posebno tožje ograjala s sušo.

V teh dnevih pa je ogenj uničil tudi komaj lani usajenega in tako imenovanega »imperialnega gozda« pri Bazovici, ki je zajel okrog 35.000 kvadratnih kilometrov zemljišča in uničil suho travo in grmičevje ter vse kar je dosegel.

Če poide pri nas s požari v takem tempu naprej, bomo kmalu ostali brez lesa in ga ne bomo imeli niti za domačo uporabo. Včasih, ko smo si še sami varovali lastne interese, se nam kaj takega ni dogajalo, vsaj v tako velikem obsegu ne, danes pa, ko imamo povsod takozvano »milizna forestale«, ko nam malagajo razne predpise in dolžnosti, ko nas obremenjujejo za te in one ukrepe, nam grozi uničenje s skrbjo, težkinji žulji in žrtvami vzgojenih gozdov.

Rad žena u podzemnim magazinima

Hrušica, marta 1938. Kao što je već poznato, izpod našeg sela napravljen je bio velik magazin u kojemu se pune naboji. Rade samo ženske. Do pred par mjeseci radilo je trideset žena, a sada se taj broj poveo na pedeset. Nekolicina naših žena napravilo je bilo molbu da bi i one bile primljene na rad, ali su im molbe odbijene, a mjesto njih bilo je primljeno novih dvadeset koje su došle iz južnih krajeva, ali pred par dana bile su sve ove nove i još nekoliko starijih otpuštene i odvedene natrag, a na njihovo mjesto došle su već druge nove, ali ni jedna iz naših krajeva.

Šumski požari

Riječka »Vedetta d'Italia« osvrće se u dva navrata posljednjih dana na učestale šumske požare. U posljednje vrijeme je izbio 27 šumskih požara u okolici. List kaže da su krivi seljaci i pastiri koji da ne paze na vatru koja lako nastaje budući da je sve suho, jer nije, do posljednjih dana, padala kiša već skoro dva mjeseca.

SVADJA NASLJEDNIKA BARUNA KUPELWIESERA U PULI

U Beču se ovih dana održala velika rasprava oko nekoliko miliona nekadašnjeg gospodara Briona kod Pule baruna Kupelwiesera.

Tužiteljica Elda Kupelwieser koja živi u Puli, žena Karla Kupelwiesera, kojemu je otac bio ostavio trećinu otoka sa svim imovinom. Taj sin je malo pomalo pokupovao još neke dijelove, tako da je više od polovice otoka bilo njegovo, ali se morao obvezati da će u slučaju smrti ostaviti sve to skupini rođaka u Puli. Pred godinu dana počinio je, međutim, samoubistvo.

Njegova udovica je obnovila pogodbu s rodbinom i morala bi bila zato dobiti 400.000 lira brionskih obligacija i milijon u po lra kasnije. Osim toga bi imala pravo da do smrti stanuje u raskošnoj vili na otoku i da dobiva hranu.

Malo iza toga je talijanska vlada kupila otok za 10 milijuna lira, ali rođaci barunice Elde zaboravili su da uknjiže njezino pravo na boravak u vili do smrti i tako je ona izgubila i pravo na otok koji su, međutim, ostali stanovnici vili dobili. Tužila je rođake suda, a sud je odgodio raspravu da prikupi nove podatke.

Krijumčari zapalili šumu

Vodice, marta 1938. — U noći između 3 i 4 o. m. na cesti između Vodica i Muna u šumi Rebac izgorio je jedan krijumčarski poluteretni automobil u kojem se nalazila kava i druga krijumčarska roba. Mi se ne bi ni osvrtili na ovaj događaj, ali nam je ovaj požar nanio velike štete, jer se od vatre zapalila i naša hrastova šuma. Štetu ne trpi cijelo selo, nego desetak seljaka, jer su izgorili njihovi dijelovi šume. Ne zna se komu je ovaj automobil pripadao. Šteta nanosena našim seljacima prelazi preko stotinu hiljada lira.

Dve posojilnice v likvidaciji

»Gazzetta Ufficiale« je prinesla dekret z dne 2. marca 1938., s katerim je bilo ustavljeno izdajanje kreditov ljudske posojilnice in hranilnice v Knežaku ter hranilnica sama postavljena v likvidaciju.

Pod izredno likvidacijo je postavljena tržiška kmečka posojilnica. Pokrajinski nadzornik za javno varčevanje je odredil konec januarja izredno likvidacijsko postopanje in izdal prepoved za kredite. Zaradi tega je dobila tudi nov upravni odbor.

„Svetogorska kraljica“

Gorica, marca 1938. Pod tem imenom bo začel v najkrajšem času izhajati v Gorici skromen mesečnik čisto versko-reklamnega značaja o priliki 400-letnice samostana na Sv. Gori. Izhajal bo na štirih straneh malega formata.

Osudeni krijumčari

Rijeka, mart 1938. — Ovih dana je na Rijeci osuđen veći broj krijumčara koji su krijumčarili raznu robu iz slobodne zone. Osuđeni su na godinu dana svaki i na 2600 lira globe: Pavao Kirin i Vladimir Jardas, Ivan Ploza iz Muna na 14 mjeseci i 3000 lira globe, a Josip Jurca na 1 god. i 1600 lira. Više njih je osuđeno na manje kazne, a desetak je riješeno radi pomanjkanja dokaza.

REKA OBČUTNO PRIZADETA PO ZADNJIH DOGODKIH

Reka, marca 1938. — (Agis). — V Trstu so se tako občutile posledice priključitve Avstrije k Nemčiji, a morda še bolj na Reki. V vseh gospodarskih krogih so zaradi tega v hudih skrbih. »Zona franca« in druge ugodnosti, ki so bile priznane Reki in okolici, da bi ondodnim prebivalcem olajšale gospodarsko stanje, so vse zaman. Zadnji dogodki v Avstriji pa so porazno vplivali na čim dalje slabše gospodarsko stanje Reke in okolice. Promet se je znatno skrčil, da ne rečemo zastal, skoro v vseh panogah. To dejstvo nam potrjujejo vesti, ki se širijo po Reki, da so nekateri večji uradi odsvolili po več uradnikov naenkrat. Brezposelnost se tako veča, uradniškega mesta ni nikjer več dobiti, tudi s pomočjo sindikata ne.

Pošumljivanje

Golac, marta 1938. Šire se glasovi da će se ove godine zasaditi dva milijuna borovih stabala u našoj okolici. Mi se ovome veselimo ako se ovo obistini, jer ćemo imati lijepih koristi. Ne samo što ćemo si moći zaraditi kakovu liru za palentu, nego će u buduću biti naša polja zaštićena od vjetrova i drugih vremenskih nepogoda.

KOLIKO IZDAJO V JULJSKI KRAJINI ZA KINO I TEATER

Po knjigi »Lo spettacolo in Italia«, ki jo je izdal univ. prof. Luzzatto-Fegiz v Trstu, posnemamo, da so Italijani v l. 1938. izdali za kino, gledališča i. t. d. 627 milijonov lir, kar znaša 14.60 lir na prebivalca in kupili 336 milijonov vstopnic, kar bi dalo tri vstopnice na mesec za vsako družino. V te svrhe se je izdalo približno toliko kolikor za kavo in poštne vrednostnice, ali četrtino od tega, kar se je izdalo za tobak. Največ so izdali v Rimu, kjer pride na vsakega meščana 64.24 lir letno, a najmanj v Nuoro.

V Trstu pride v l. 1936. na vsakega prebivalca 7.91 za gledališče, 41.29 za kino, 2.61 za sport in 6.41 za razne druge prireditve. Skupno torej 58.23 lir. Za Trstom sledi Reka z 49.22 lir za vsakega prebivalca. Pulj s 45.30, Videm 42.13, Zader s 34.69 in končno Gorica z 32.37.

Juljska Krajina je izdala več nego 24 milijonov lir, po provincah pa je prva Lombardija s 132 milijoni. Mesto Trst je izdalo 14 in pol milijona lir.

MUSSOLINI DOLAZI U TRST

Trst, mart 1938. — »Piccolo« od 26 o. m. donosi preko cijele stranice ogromnim slovima vijest o radosti, koja je obuzela Trščane kada se doznalo da će Mussolini posjetiti Trst. Sirene svih tvornica i brodova su počele trubiti, a na večer je organizirana velika povorka sa zastavama i muzikom. Usput donose listovi i ovu vijest o Duceovim obećanjima Trstu: Mussolini je primio u palači »Venezia« prefekta trščanske pokrajine koji mu je podnio izvještaj o stanju u ovoj pokrajini. Predsjednik vlade ovom prilikom izjavio je prefektu trščanske pokrajine da će posjetiti Trst i zamolio ga da obavijesti stanovništvo Juljske Krajine da će se vlada pobrinuti da u novoj situaciji, koja je nastala poslije priključenja Austrije Njemačkoj, budu zagarantovani interesi Trsta kao važnog pomorskog centra.

Njemačka će dobiti slobodnu zonu u Trstu

Prema jednom telegramu iz Berlina uvjerava se, da će odmah nakon plebiscita u Njemačkoj otpočeti u Rimu pregovori između Italije i Njemačke za uređenje i rješavanje pitanja koja su ostala suspendovana s Austrijom nakon posljednjih događaja. U tim pregovorima raspravljat će se o davanju slobodne zone Njemačkoj u Trstu.

Drobiž

— Dolina. — Rudolf Malnič je bil naznanjen oblastem, ker je prodajal navodeno mleko.

— Gorica. — Po hudi bolezni je v kratkem času umrl daleč na okrog znani trgovec z bicikli in mehanik Ignac Plahuta, star komaj 40 let po rodu iz Batuj. Prijela se ga je influenza, ki je sedaj močno razširjena na Goriškem. Sožalje!

— Gorica. — Mestni župnik pri sv. Ignaciju, Karel Pičulin, je bil imenovan za hišnega prelata sv. očeta.

— Gorica. — Ker je prestopil določbe policijskega opomina, je bil aretiran 35-letni R. Bratina.

— Kal pri Kanalu. — Ker se je zapostavljaval orožnikom je bil aretiran šavli Ivan iz Kobarida.

— Katinara. — Posetniku Palčiču Antonu je zgorel senik. Škode je 1500 lir.

— Katinara. — Za župnika na Katinari je bil imenovan župni upravitelj Anton Piščanec iz Rihemberka.

— Koper. — Na cesti med Izolo in Kopro se je zgodila smrtna nesreča. Ivan Koren iz Marezig ko se je vračal domov v družbi svojih prijateljev, se je izognil avtomobilu na napačno stran. Z blatnikom je bil podrt na tla in z glavo zadel ob kamen, ki mu je prebil lobanjo.

— Labin. — Rudar Šimun Matošević je u Krpanjskom rudniku poginuo. Zgnječili su ga mali vagoni u kojima se izvozi ugljen.

— Postojna. Te dni je bila konferenca za povzdgo tujskega prometa, ki so se je udeležili poleg zastopnikov iz Juljske Krajine, Trsta, Gorice in drugih centrov, tudi zastopniki »Putnika« in ostalih tujsko-prometnih organizacij iz Slovenije. Razpravljali so, kako naj bi se razvijal tujski promet v bližnji sezoni.

— Pula. — Zato što su prodavali razvodnjeno mlijeko kažnjeni su sa 200 lira globe Valturci Kajčić Jakov, Dobran Lovre, Perić Blaž, Kajčić Bože, Ušić Jakov, a Buždon Luka na 250 lira. Iz Medulina je kažnjen sa 200 lira Cukon Grigo, a isto tako i Milivoj Anton i Brenko Mijo iz Šikici.

— Pula. — Ušić Ivan iz Ušići kod Vulture, star 37 godina, teže se ranio u desnu nogu sječući drva. Osmogodišnji dječak Blažina Ivan iz Barbana polio je po sebi lonac kipuće vode i bio je doveden u bolnicu.

— Pula. — U Sisano su dva četrnaestogodišnja dječaka Bruno Dobrić i Tromba — našli u travi staru granatu. Granata im je eksplodirala u ruci. Tromba je ubila, a Dobrić je umro kasnije u bolnici.

— Pula. — U bolnicu su dovedeni ranjeni dieca Angelina Mirković od 11 godina, Mario Filipić od 5 god. i radnik u tvornici cementa Josip Milotić, star 32 godine.

— Pula. — Ivan Stihović, pok. Ivana iz Golaša osuđen je na dva mjeseca zatvora i 600 lira globe, jer su ga karabinjeri našli u šumi s lovačkom puškom u ruci za koju nije imao dozvole.

— Rijeka. — Dovezen je u bolnicu Anton Princ iz Burovice. Udario ga je konj kopitom u glavu.

Rijeka. — Jardas Josipa iz Brnčići osuđena je na 200 lira globe, Jardas Ana iz Brnčići na 100 lira i Matetić Paula iz Šaršoni na 600 lira globe zato što su prodavale slabo mlijeko.

— Rijeka. — Radi provale u neku trašku osuđeni su Pilepić Rikard na 18 mjeseci zatvora i Josip Gril na godinu dana.

— Rijeka. — Ivan i Anton Kinkela iz Zvonče, osuđeni su na osam mjeseci svaki, uvjetno na 5 godina, zato što su bacali kamenje na karabinjere dok su ovi vršili službu pred gostionom Kinkela. Branili su se da su htjeli potjerati karabinjere kako bi se mogao ples produžiti.

— Rijeka. — Zato što su prodavali tjesteninu skuplje nego što je propisano, kažnjeni su trgovci Savina i Liberat Kamalić na 200. odnosno 100 lira globe, a Nikola Grbac na 100 lira globe.

— Sežana. — 90-letni Franc Reigel se je spotaknuo ob kamen in padel na tla, tako da se je z glavo zadel o oster rob. Nezavestnega so ga odveljali v tržaško bolnico, kjer so ugotovili, da ima počeno lobanjo.

— Soča. — V Lepenji je požar uničil Andreju Kravanji domaćijo. Ogenj je izbruhnil ponoći in rešili so se v zadnjem hipu vsi člani družine, a hiša in še drugih 6 poslopj, na katera je ogenj hitro preskočil, so uničena. Da je nastal tako velik požar, je temu kriv veter. Finančni stražniki in maloštevilni domačini so le z največjim naporom omejili požar. Zgorelo so tudi nekaj ovc. Pinačni stražniki so rešili Andreja iz goreče hiše, ko je bil že v nezavesti. Škode je 80.000 lir.

— Šempolaj. — Dne 19 marca t. l. je umrl znani trgovec Ivan Šušteršič v starosti 52 let. Že precej časa je bolehal za teško boleznijo. Sožalje!

— Škrlje. — Umrl je znani posestnik Pavel Rustja, v starosti 84 let. Bil je nadvse skrben gospodar in zelo delaven. Svoje otroke je vse školal in jih dobro vzgojil. Sožalje!

— Trst. — Andrej Rešek iz Vrdele je na cesti pri Zavrhu padel pod voz ter dobio težje poškodbe na glavi in na prsih. Prepeljali so ga v tržaško bolnišnico.

— Trst. — Emilija Berdetič, stara 49 let, je padla pri žavljan, ko se je vračala domov in si zlomila nogo. V bolnišnici bo ostala 10 tednov.

— Tolmin. — V mlekarski šoli se bo začel te dni tromesečni tečaj za sirarstvo, ki je namenjen živonorejcem iz Tolmina, Kobarida, Idrije, Banjske planote ter iz Baške doline.

— Trst. — Pred sodiščem je bil obsojen Zgonc Alojz, jugoslovanski državljani iz Cerknice. Finančni stražniki pri Rauberkomandi so videli kako je padel z vlaka zavoj. Ko so se približali je počil strel, a v tem momentu so opazili kako neznanec beži. Kmalu so orožniki prejeli Rudolfa Zalarja iz Hrastij, ki je izjavil, da je zavoj namenjen omenjenemu Zgoncu, ki je dobil 500 lir den. kazni.

— Trst. — Ko je hotel 60 letni Poropat Anton ugasniti električno luč v svoji trgovini z ogljem je dobio tako močan udarec električnega toka, da ga je vrgel na tla, kjer si je prebil lobanjo. Prepeljali so ga v bolnišnico v nezavestnem stanju.

— Vitovlje. — Posestniku Francu Marinciču je zgorelo gospodarsko poslopje, v katerem je bilo okrog 150 kvintalov sena in ostale krme. K sreči so vse ostalo in živino še o pravem času rešili.

— Trst. — V noći med 20. in 21. marcem so tatovi okradli cerkev sv. Justa. Znaki kažejo, da je bila tatvina dobro organizirana že prej. Zvečer so se tatovi poskrili v cerkvi, in ko je cerkovnik zaprl cerkev so šli počasi na delo. Cerkvene lestve so prislonili k kipu Matere božje, razbili šipo in odnesli krono. Ko so delo opravili, so se z vrvmi spustili preko okna na prosto. Zjutraj je bilo cerkovniku na prvi pogled jasno, kaj se je zgodilo, ko je videl lestvo in razbito šipo. Zadeva je bila takoj javljena oblastem, ki skrbno iščejo tatove. K sreči je bila krona ponarejena in popolnoma podobna pravi, ki jo že nekaj let imajo na bolj varnem mestu, ker so že prej predvidevali možnost takega rop. Kljub temu so tatovi napravili okrog 9.000 lir škode.

**NARUČITE DŽEPNI KOLEDAR
»SOČA« ZA 1938 GOD.**

VAŽNI DOGAĐAJI U SVIJETU

Španjolska i Kina

U Španiji pobunjenici, snabdjeveni u posljednje vrijeme obilno avijacijom, artiljerijom i »dobrovoljcima«, napreduju prema Kataloniji i došli su do Leride. Po nekim vijestima već je pala i Lerida, koja je udaljena od Barcelone 140 km. Iz Madrida i Katalonije dolaze stalno pojačanja, tako da republikanci daju sve jači otpor. Prema obavještenjima iz Barcelone, republikanci su pustili u borbu veliki broj aviona, koji su se sa uspjehom suprotstavili pobunjeničkoj avijaciji, što je omogućilo artiljeriji efikasnije djelovanje protiv pobunjeničkih napada.

U Barceloni teče život normalno, a po zidovima se množe natpisi »Non passe-ran! (Neće proći)«. Sada ostaje na Kataloncima, poslije dvije godine Francove pobune, najveći teret rata i o njima ovisi pobjeda ili poraz.

Pretsjednik vlade Negrin održao je govor preko radija u kome je izjavio da je situacija doduše ozbiljna, ali nije beznadna. Ima samo jedna potreba koja se tiče i fronta i pozadine, a to je pod svaku cijenu i u svakom slučaju davati otpor.

Vijesti o pobjedi Francovoj i slomu republikanaca su još preuranjene, iako talijanska, njemačka i ostala štampa koja simpatizira s Francima već petnaest dana najavljuje konac građanskog rata i potpunu pobjedu pobunjenika.

Dok je takova situacija u Španjolskoj, u Kini su Kinezi izvojevali posljednjih dana nekoliko velikih pobjeda u Šantungu, Anhveju i Šansiju. I sami Japanci priznaju da Kinezi imaju inicijativu u svojim rukama.

Ne samo na fronti, već i u krajevima koje je Japan zauzeo, Kinezi se bore protiv osvajača i to je valjda prvi put u povijesti Kine, da je cijeli kineski narod složan i jedinstven u obrani svoje domovine. Sa svih krajeva svijeta Kinezi šalju pomoć i dolaze da se bore protiv Japanaca. List »Sinhuaigbao« u Hangu objavljuje poziv 14.000 šanghajskih Kineza mornara kineskom narodu i vladi. Mornari se zaklinju da »neće živjeti pod istim nebom sa napadačima koji pod izgovorom borbe protiv komunizma žele da zarobe kineski narod«. Mornari će se boriti do potpunog uništenja Japanaca na zemljištu Kine.

Angleško - italijanska pogajanja

Kot poročajo listi, italijansko-angleška pogajanja za sporazum ugodno napredujejo. Anglija je menda Italiji dokazala, da angleško oboroževanje ni naperjeno proti njej. Italija bo sodelovala pri zatiranju nemirov v Palestini pod pogojem, da Anglija prizna aneksijo Abesinije. K tem poročilom dodajajo italijanski listi, da se bosta angleški delegat lord Perth in Ciano pogajala o sledečih točkah: 1. stališče Italije glede Španije, 2. vprašanje Balearov, kanarskih otokov in maroških utrd, 3. določitev meje Abesinije z Egiptom, Sudanom in Kenijo, 4. pravice angleške trgovine in misijonarjev v Abesiniji, 5. stališče Italije do Arabcev ob Rdečem morju, 6. svobodna plovitev italijanske mornarice v Rdečem morju.

Austrijski biskupi i Hitler

27 o. m. je pročitana u austrijskim crkvama izjava austrijskih biskupa. Potpisali su ovi crkveni dostojanstvenici: kardinal-nadbiskup dr. Innitzer, nadbiskup dr. Weitz, nadbiskup dr. Pavlikovski, biskup Johannes-Maria Gfellner i biskup dr. Michael Mellemauer.

Bečki kardinal-nadbiskup dr. Innitzer dostavio je naročito povjereniku vodje Reicha za plebiscit, oblasnom vodji Birckelu, tekst te izjave s ovim popratnim pismom:

Beč, 18. marta 1938. god. Mnogopošto-vani župni vodjo. Ovim mi je čast dostaviti Vam priloženu izjavu austrijskih biskupa. Iz njenog sadržaja, moći ćete se uvjeriti da smo mi biskupi dobrovoljno, bez ikakve prinude, izvršili svoju nacionalnu dužnost. Unapred znam, da će ova izjava biti polazna točka skladne saradnje. Izvolite primiti izraz moga odličnog poštovanja. Heil Hitler! — Kardinal Innitzer, nadbiskup s. r.

ČEHOSLOVAČKA MANJINA U AUSTRIJI GLASAT ĆE ZA PRISAJEDINJENJE AUSTRIJE REICHU

Načelnik bečke općine primio je predstavnik bečke češke manjine, koji su mu predali odgovor na pitanje koje je načelnik stavio bečkim česima prilikom prijema njihovih predstavnika.

Predstavnici češke manjine izjavili su načelniku bečke općine da će češka manjina 10. aprila složno glasati za prisajedinjenje Austrije Njemačkoj.

Predstavnici češke manjine obavjestili su načelnika da je Središnji narodni savjet čehoslovačke manjine u Austriji uputio čehoslovacima, austrijskim državljanima, proglas pozivajući ih da na plebiscitu složno glasaju za prisajedinjenje Austrije Njemačkoj.

Isto tako glasat će za prisajedinjenje Gradišćanski Hrvati i Kuruški Slovenci.

„Godina Francuske“ u Beogradu

Beograd, 28. marta. — Jučer je u Beogradu na sveučilištu održana svečanost, koja bi imala biti početak »godine Francuske«. To je akcija bivših srpskih djaka u Francuskoj, koji su to obećali Yvonu Delbosu, bivšem francuskom ministru vanjskih poslova prilikom njegovoga lanskoga posjeta u Beogradu.

Svečanost je bila odlično posjećena. Hiljade građana, od najmlađih do najstarijih, muško i žensko, došli su na sveučilište, da čuju riječ ljubavi i poštovanja za Francusku. Govorili su sveučilišni profesori Bogdan Popović i dr. Miljanić i dva studenta, a general Živko Pavlović, koji je imao da govori, poslao je pismo, jer je spriječen bolešću. Pismo je pročitano pred svima, a svršava:

— Šireći ljubav prema Francuskoj vi se odužujete sjenama vaših starijih koji su položili živote za slobodu i za pravdu.

Vaš rad je častan. Vaš rad je uzvišen. Vaš rad je značajan doprinos za bolji život čovječanstva. Ne klonite! Ustrajte! Naprijed!

(General Pavlović je član Srpske akademije nauka, član Akademskog društva za međunarodnu povijest i član Latin-ske akademije nauka, umjetnosti i književnosti).

Svečanost je završena pjevanjem »Marseljeze«.

Usprkos ogromnog broja, skupština se razila u redu.

MALE VESTI

— U Beogradu je 27 o. m. u prisustvu talijanskog ministra pučke kulture Alfierija, Knez Namjesnik otvorio izložbu talijan, portreta kroz stoljeća. Izložba je u muzeju Kneza Pavla. Izloženo je 120 skulptura i slika od platna iz rimskih vremena pa do danas i od preko 100 autora. »Vreme« je ovom zgodom izdalo posebni prilog sa suradnjom više talijanskih političara i javnih radnika. Iza toga su održani banketi, zdravice i podijeljena odlikovanja, a ministar Alfieri s ostalim Talijanima poklonio se grobu blagopokojnog Kralja Aleksandra na Oplencu.

— U prisustvu gradonačelnika i pred 5000 mladih ljudi u parku Hibijas u Tokiju svečano je predan talijanskom ambasadoru jedan starinski japanski mač, kao poklon Japana Duceu. Tom prilikom su održani govori, u kojima se je isticala čvrstina talijansko-japanskog prijateljstva.

— Prvi razarač sagradjen u Jugoslaviji porinut je u Splitu 30 o. m. u more. Razarač nosi ime »Zagreb«. Tim povodom održane su velike svečanosti. Doskora će biti dovršen i razarač »Ljubljana«. Oba razarača slična su u Engleskoj sagradjenom razaraču »Beograd«.

— U državnom tužioštvu Reicha odlučeno je, da se održi parnica protiv bivšeg austrijskog saveznog kancelara dr. Schuschnigga pred vrhovnim sudom u Leipzigu.

— Povodom godišnjice potpisivanja talijansko-jugoslavenskog ugovora izmijenili su brzojave talijanski ministar vanjskih poslova grof Ciano i jugoslavenski ministar vanjskih poslova dr. Stojadinović.

— 40 milijuna lira potrošit će Italija na doček kancelara Hitlera ne računajući trošak oko parađa, prevoza vojske i milicije i oko manevra koji će se održati Hitleru u počast. U Rimu se gradi poseban kolodvor, a u Napulju i Firenci se preuredjuju cijele ulice kuda će proći Hitler.

— Listi so že poročali, da je znani italijanski dirigent Toscanini odklonil sodelovanje na mednarodnem festivalu v Solnogradu, navajali pa niso vzroke te odklonitve. Nekateri inozemski listi so v zadnjem času prinesli izjavo Toscaninija, da je njegova zavrnitev v zvezi z dogovori v Berchtesgadenu. — (Agis).

— Talijanski ministar vanjskih poslova grof Ciano imao bi u aprilu posjetiti London i tom prilikom potpisati englesko-talijanski pakt o prijateljstvu, ako dotle budu dokrajčeni pregovori Rim-London.

— Grupa njemačko-socijalne stranke u Bratislavi zaključila je s jednim glasom većine, da se ova organizacija pripoji sudetskoj njemačkoj stranci. Predstavnici katoličkih organizacija glasovali su protiv i najavili istup.

— Švicarski ministar Rueger je prispio u Rim in stopil v razgovor s Cianom glede nedavnih avstrijskih dogodkov. Dobil je zagotovilo, da stoji italijanska vlada na stalištu, da je v splošnem interesu evropskega mira tudi nadaljna nevtralnost in neodvisnost švicarske države. — (Agis).

ODLOMKI IZ NAŠE ZGODOVINE

TEORIJA O NAŠI NASELITVI

V enih prejšnjih številk smo govorili o različnih stališčih, ki jih zavzemajo naši znanstveniki o naši naselitvi v teh krajih. Danes hočemo na kratko podati stališče enega naših zgodovinarjev dr. Milka Kosa o tem vprašanju. On zastopa stališče, da so se Slovenci naselili v današnje pokrajine v V. oz. VI. stoletju, v nasprotju z nekaterimi, sicer redkimi, ki pa trde, da so tu že od nekdaj. Stališče dr. Milka Kosa, univerzitetnega profesorja v Ljubljani, je sledeče:

V zvezi z velikim valom južnih Slovanov, ki so v VI. stoletju prodirali na Balkanski polotok, srednje Podonavje, na Jadransko Primorje in v Vzhodne Alpe, je ena njihova veja v poslednjih letih VI. stoletja prišla v Istro in Furlanijo. Že v zadnjih letih VI. st., v letu 600, piše papež Gregor v enem izmed svojih pism: »Zelo sem vznemirjen radi naroda Slovanov, ki skozi istrska vrata že navaljuje v Italijo«. V tisti dobi se je ta zapadna veja južnih Slovanov, ki so predniki današnjih Slovencev in Hrvatov v Istri, na Krasi in v Posočju, borila zdej v zvezi z Avari, zdaj sama, proti Bizantincem v Istri in proti Longobardom v Furlaniji. V prvih desetletjih VII. stoletja je bil slovensko-avarski pritisk na longobardsko Furlanijo že tako močan, da so se Longobardi lahko vzdržali samo s tem, da so organizirali in utrdili državno vojaško krajino, ki so jo potegnili ob vzhodni furlanski meji od zgornjega Timentala do Jadranskega morja pri Trstu. Longobardska vojaška krajina je preprečevala Slovencev vohod v Italijo nad eno in pol stoletje ter obenem usodno vplivala na formiranje slovenskega jezičnega področja proti longobarsko-romanskemu. Tam, kjer je Longobard pred dobrih 13. stoletji z mečem v roki zadržal Slované, je ostala do današnjih dni meja slovenskega elementa. V VII. stoletju in v prvi polovici VIII. so

Slovani zavzemali Posočje in severni Kras, v drugi polovici VIII. st. pa so prišli preko tržaškega zaledja in preko kvaternerskega Primorja že v Istro. Na neki skupščini, ki je bila obdržana v prvih letih IX. st. na rečici Rižani pri Kopru, so se Lantinci zelo pritoževali nad Slovani, ki da so posedli njih zemljo, »orjejo naše njive in ledine, kosijo naše livade, pasejo drobnico na naših pašnikih«. Romani, ki so bili pregnani iz svojih kmetijskih imetij, so morali celo plačati Slovanom davek. Pod pritiskom Slovanov, se je romansko prebivalstvo čimdalje bolj umikalo proti obali v utrjena mesta. Slovan jim je sledil, toda mest ni zavzemal, temveč se je zadovoljeval s tem, da se je naselil pred mestnim oziidjem, za katerim so živeli Romani v tradicijah starega prava, običajev in jezika svoje posebno življenje, v katerega je šele čez stoletja pričel čisto počasi pronicati slovenski element.

Ko je Karel Veliki uničil Longobardsko državo, se je zrušila tudi meja med Longobardi in slovenskim zaledjem. Večina Slovencev, z delom Hrvatov iz Istre, Krasa in Posočja, je prišlo v sestav frankovske države ter v področje frankovske državne, ekonomske in socialne ureditve. Prišlo je do nove upravne razdelitve naše zemlje. Furlanska, s katero stoje v tesnejši zvezi kraji na bregovih Soče in delno na Krasu ter Istro, stopijo v politično skupnost z Italijo, ostali slovenski kraji pa s Franki ali Nemci.

To je v glavnem stališče, ki ga zastopa dr. Milko Kos in večina slovenskih zgodovinarjev. Obenem je tudi podana s tem zgodovina prvih stoletij po naselitvi, zlasti pa utemeljitev naše meje proti zapadu, t. j. danes proti Italiji, ki je v jezikovnem oziru nad 12 stoletji že trdna in vedno enaka.

(Po Dr. Milko Kosu).

Otkriće poprsja Jurja Biankinija

Split, 29. marta. — Jadranska Straža je danas na svečan način otkrila poprsje Jurja Biankinija u predvorju doma Jadranske Straže. Svečanosti je prisustvovao i ministar vojni arm. general g. Marić Ljubomir.

Pretsjednik Jadranske Straže dr. Ivo Tartaglia održao je tom prilikom govor u kojem je, među ostalim rekao:

— Prije rata, u Austro-Ugarskoj mornarici, čija je politika išla za tim da ove obale raznarod i osiromaši, kako bi ih lakše mogla iskoristiti za svoje posebne imperijalističke, političke, ekonomske i strateške svrhe, blagopokojni Biankini, oslanjajući se na historičke činjenice, da su Hrvati pred trinaest stoljeća zaposjeli ove obale, na njima osnovali svoju narodnu državu i njih u neprekinutom kontinuitetu zadržali i očuvali, borio se proti nasrtajima i prohtjevima Austrije i Ugarske ističući historičko, državno i stvarno pravo hrvatskog naroda na ove obale, tražeći da Dalmacija bude prisajedinjena Hrvatskoj i tako čitava obala ujedinjena u jednu cjelinu, zahtijevajući uporno da bude zaštićen i očuvan narodni karakter istočne jadranske obale i zalažući se svim mogućim sredstvima za njezino unapređenje, izgradnju i obranu.

Juraj Biankini je u Zadru izdavao »Narodni List« sve do dolaska Talijana, kada je štamparija bila demolirana. Kasnije je u Splitu osnovao Jadransku Stražu i svakom prilikom se zauzimao za Istru isto onako kao i prije rata, kada je u svome listu i u saboru branio hrvatstvo Istre isto tako uvjerljivo i zanosno kao i hrvatstvo Dalmacije.

UMRL JE MSGR. MIHAEL ARKO

dekan in bivši deželni poslanec

Idrija, 29. marc 1938. — Dekan msgr. Mihael Arko je včeraj jutraj ob tri četrt na pet izdihnil svojo blago dušo. Pogreb bo v četrtek ob 10 dopoldne.

Ta vest bo gotovo globoko odjeknila ne samo v Idriji, kjer je pokojni dekan nad 40 let služboval, marveč po vsej Sloveniji, kjer je imel pokojnik zlasti med starejšo duhovščino mnogo odkritih prijateljev.

Mmgr. Arko je bil rojen v Zapotoku pri Sodražici dne 19. sept. 1857 ter bil v duhovnika posvečen po dovršenem 3. letniku bogoslovja leta 1880. Bil je izredno priden in nadarjen. Že kot dijak se je z vso vnemo oprijel petja in glasbe, zato ga je po novi maši škof Pogačar poslal za eno leto na dunajski konzervatorij, kjer se je v glasbi še izpopolnil.

Kot duhovnik je nastopil svoje službovanje najprej v Škofiji Loki. Leta 1883 je prišel za kurata v šturje na Vipavskem, a od 1. julija 1897 deloval je kot dekan v Idriji.

V Idriji je z vsem ognjem razvil svoje mlade moči in skoraj 41 let nad vse plodonosno deloval. Njegovo duhovniško delovanje je bilo vzor delovanju drugih duhovnikov v dekaniji. Prenajval je župno cerkev sv. Barbare, oskrbel ji lepih paramentov, bogate razsvetljave, zlasti

pa se trudil za lepo cerkveno petje. Sam je večkrat po dvakrat na teden cerkveni pevski zbor z vstrajnostjo, ki je bila zgled pevcem in pevkom. Po njegovi za-slugi je dobila Idrija cerkveno petje, ki mu ga daleč naokoli ni bilo para. Malokje se veliki prazniki obhajajo slovesne-je kot v Idriji. Znani so bili tudi njegovi krasni koncerti, posebno vsakoletni koncert na dan sv. Cecilije.

Za Idrijo in njen rudnik je posebno uspešno deloval, ko je bil leta 1901 izvoljen za deželnega poslanca mesta Idrije.

Neumorno je delal od jutra do večera, v župni pisarni, spovednici, v druž-tvih, v pevski dvorani, v posojilnici, pri bolnikih. In še po dnevnem delu je v poz-nih ponočnih urah pisal dopise za razne liste — med drugimi in za »Edinost« — poročila za Cerkv. glasbenik, prebiral stare, zaprašene listine idrijskega rud-nika in zbiral gradivo za zgodovino me-sta Idrije in njenega živorebrnega rud-nika, ki je izšla v posebni knjigi l. 1931.

Bil je izredno lep in plemenit značaj. Duhovniki in župljani so ga ljubili kot očeta in so mu bili z vso dušo vdani. To se je pokazalo zlasti o priliki zlatega mašniškega jubileja l. 1930 ali zadnje jesen ob njegovih 80 letnici. Za obilne za-sluge na cerkvenem polju je bil l. 1913 imenovan za papeževega komornika (monsignora), l. 1930 pa ga je ob zlati maši pokojni goriški nadškof dr. Fr. Se-dej imenoval za častnega kanonika go-riškega kapitlja. Od leta 1918—1919 je bil tudi v odboru KTD. Nadaljnje delo pri KTD mu je bilo onemogočeno, ko je prišla Idrija pod Italijo.

Zadnja leta je nekoliko bolehal, ven-dar je ostal duševno še svež in je opra-vljal še vse posle v cerkvi, le k pogrebom in bolnikom ni mogel hoditi. Lani ga je zadel rahel mrtvoud, od katerega si ni več popolnoma opomogel. Po kratki bo-lezni je sedaj odšel po dobro zaslužen plačilo.

Počiva naj v miru v naši domači ze-mlji!

† JOSIP VERČON

Beograd, marc 1938. V sredo 23 mar-ca je v Beogradu umrl Josip Verčon. S to smrtjo ni prizadeta samo njegova rodbina, ampak tudi emigrantske vrste v Beogradu. Bil je namreč eden izmed organizatorjev in pobornikov, ko se je v Beogradu osnivalo emigrantsko društvo. Bil je nato dolgo časa odbornik istega in dolgo zelo vesten član.

Josip Verčon se rodil v Velikih Žab-ljah v Vipavski dolini. Izučil se je kera-mike in v Trstu delal v tej stroki. Pozneje je stopil v policijsko službo, ali ni ostal dolgo. Nacionalna zavest mu ni dala miru. Ni on mogel delati proti svojim idealom in cilijem. Pustil je policijsko službo in se po-novno dal keramiki. Spet je bil neodvisen in se zato intenzivneje oprijel nacionalnega dela. Deloval je v Kolu in v vseh drugih nacionalnih organizacijah. Po svetovni vojni je prebežal v Jugoslavijo. Nadaljeval je svojo obrt, šolal svoje otroke, boril se z vsemi življenjskimi težkočami, a ni pozabil svoje Vipave in svojega Trsta. Delal je stalno in neumorno, dokler ga smrt ni spravi-la k večnemu počitku.

Tebi, Jože, naj bo četudi daleč od rod-ne grude, zemljica lahka, sorodnikom pa najiskrenejša sožalje!

ZBOROVANJE VOJNIH OŠKODOVANEC IZ PRIMORJA IN KOROŠKE V MARIBORU

V nedeljo dne 13. t. m. je bilo v Narodnem domu v Mariboru zborovanje vojniških oškodovancev iz Primorja in Koroške. Zborovanje je otvoril predsednik g. Fran Novak, ki je na kratko obravnaval ves potek borbe za odškodnino in vili upanja v rešitev. Navzoč je bil tudi g. dr. Matej Pretner iz Ljubljane, kot delegat ljubljanskega odbora. Na to je podal poročilo dr. Slavko Fornazarič, odvetnik v Mariboru. Opisal je razvoj vse akcije od početka dalje, od ustanovitve odbora v Mariboru 9. novembra 1924. pa do danes, ko je zopet oživilo to kočljivo vprašanje.

V teku let se je nabralo v Beogradu preko 2.000 prijav vojniških oškodovancev iz Primorja in Koroške. Te se niso tikale samo prave vojne škode, temveč tudi škode povzročene vsled internacije, po fašizmu, po vojaštvu itd. Zneski so bili različno ocenjeni. Vojna škoda na soški fronti je bila računana po zlati valuti iz l. 1914., škoda na Koroškem po valuti iz l. 1919., a druge po takratnih valutah. Skupni znesek pravih vojniških škod je znašal okoli 10 milj. zlatih kron, na Koroškem 9 milj. kron iz 1919, drugih pa skupno tudi kakih 5 milj. kar bi sedaj znašalo 159 milijonov dinarjev. Ker so bile zahteve pretirane, so se morale prijave kritično pregledati, na kar je bila določena skupna škoda v znesku okoli 70 do 80 milijonov dinarjev.

Toda vsled raznih zaprek, tako glede ital. državljanstva itd., kar smo že v našem listu opisali, je to vprašanje ostalo vedno nerešeno, posebno še, ko je zakon previdel vojno odškodnino samo za Srbijo in Crno goro, a izključil vojne oškodovance iz Primorja iz Koroške.

Vsled dolgega čakanja so izgubili oškodovanci precej upanja v rešitev. Šele v zadnjem času se je pričelo zopet z delom in oživele so nade, da bo to vprašanje že enkrat rešeno. Skupna postavka je bila ponovno pregledana. Odbiti so bili vsi pretirani zneski, tako da znaša sedaj okoli 60 milijonov dinarjev.

Upanje se je povečalo posebno, ko je Italija pričela z izplačevanjem škode, ki je bila povzročena po fašizmu. Gibanje je dobilo močno oporo v delovanje g. dr. Pretnerja v Ljubljani in odbora vojniških oškodovancev, ki se je na njegovo inicijativo tudi sam ustanovil. Pripravljenih je bilo več ulog, dr. Pretner je priredil predavanje v Ljubljani, informirani so bili poslanci in senatorji, ki so v skupščini razpravljali o tem vprašanju. Zastopniki so šli v deputacijo k g. banu v Ljubljani, ki je obljubil svojo pomoč. S tem je pričelo delo za končno doseglo odškodnino.

Da se bo to doseglo, se morajo vojni oškodovanci strniti okoli obeh odborov, poveriti morajo zadevo pravnikom in žrtvovati potrebna sredstva za delo in tudi sami bolj resno in z večjo vero v uspeh vršiti vse kar je potrebno.

Ker bivajo vojni oškodovanci po večini v Sloveniji, bi bilo najbolj umestno, da poveri vlada vsa pripravljala dela banski upravi v Ljubljani, s čemur bi se prihranili mnogi stroški. Ugotovitev bi se izvršila na podlagi dokumentov, ki bi jih morali oškodovanci pravočasno preskrbeti. Ugotavljanje vojniških škod po sodiščih bo zvezano z večjimi stroški in bo bolj zamudno, pač pa se bo moralo izvršiti v slučajih, ki bodo to zahtevali.

Kolikor je mogel odbor izvedeti, se tudi v Beogradu pripravlja vse potrebno za uraditev tega vprašanja.

Da se to res izvrši, morajo oškodovanci

prijaviti svoje naslove v svrhu nadaljnjih navodil ter morajo podpirati svoje odbore, da bodo mogli z uspehom vršiti svoje delo. Kljub temu da gre za milijonske zneske, ki bi naše gospodarstvo silno okrepili, se naša javnost le malo zanima za to. Dolžnost časopisja je, da posveti temu vprašanju vsopaznjo. Po preteku 20 let je menda že skrajni čas, da pride do končne ureditve in da se popravi krivica, ki tako težko oškoduje tisoče Jugoslovancev, ki so bili itak dovolj prizadeti vsled vojniških dogodkov.

Na to je poročal g. dr. Pretner, ki je povdaril, da je treba strogo ločiti zahteve, ki se tičejo prave vojne škode, ki jo je država dolžna plačati, od drugega tako n. pr. od rekvizicij, ki ne spadajo zraven in jih nobena država ni upoštevala na isti način. Pač pa je posvetiti pažnjo škodi, ki je bila povzročena za časa italijanske okupacije. Za te škode obstoja posebna komisija, tako na italijanski, kot na naši strani in katere so bile tudi delno že izplačane. Naloga takih oškodovancev je, da se pobrigajo in zahtevajo od naše komisije v Beogradu, da njihove zadeve reši in predloži komisiji italijanske države v svrhu izplačila. Povdaril je tudi, da mnogi pravi vojni oškodovanci niso izvršili sploh nikakih prijav. Ti oškodovanci bodo gotovo še imeli možnost te prijave izvršiti, ker do sedaj še ni bil določen nikak rok.

G. dr. Pretner priporoča, da odpošlje zbor vojniških oškodovancev iz tega sestanka prošnjo predsedniku naše vlade g. dr. Milanu Stojadinoviću, ki bo gotovo pomagal, da bo zadeva v kratkem rešena. Prečita načrt vloge, katerega zborovalci soglasno odobro, ter pooblasti odbor, da ga skupno s ljubljanskim odborom nemudoma odpošlje na naslov predsednika vlade.

Na to predlaga predsednik g. Novak sprejem potrebnih sklepov, s katerimi vojni oškodovanci pooblasti odbor vojniških oškodovancev v Mariboru, ki ga tvorijo g. Novak Franjo kot predsednik, Oroslav Rakuša kot tajnik, ter gg. Kutin Anton, Dugan Martin, Saksida Franjo in Čoš Franjo, kakor tudi Omet Andrej, kot zastopnik vojniških oškodovancev, bivajočih v bivši mariborski oblasti delo za doseg plačila vojne škode, napravi vse potrebne vloge, posreduje in jih zastupa v vsakem oziru s pomočjo svojega pravnega pooblaščenca dra Slavka Fornazariča, odvetnika v Mariboru. Zlasti pooblaščaj odbor, da napravi v njih imenu vse potrebne vloge, da posreduje pri merodajnih faktorjih za to, da naša država prizna tem vojni oškodovancem, ki še niso prejeli nobene odškodnine, pravico do te vojne odškodnine, da jo določi in tudi izplača.

Obenem predlaga, da vojni oškodovanci prispevajo za stroške, ki jih bo imel odbor znesek od Din 10.— do največ Din 100.— sorazmerno višini vojno-odškodninskega zahtevka za vsakega posameznika. Delo in trud pravnega zastopnika pa se bosta plačala, ko bo vojna odškodnina dejansko izplačana posameznikom, in sicer v sorazmerju posameznih odškodninskih zneskov, ki jih bo vsak oškodovalec prejel.

Obenem predlaga, da se vsi vojni oškodovanci bivše mariborske oblasti prijavi v svrhu pojasnil, pa tudi podpisa pooblasti in oplačila prispevka za tekoče izdatke pri dr. Slavko Fornazariču, odvetniku v Mariboru.

Končno predlaga, da se pooblasti odbor vojniških oškodovancev v Mariboru, da v vsakem oziru sodeluje v polnem soglasju z enakim odborom vojniških oškodovancev v Ljubljani, ki ga vodi dr. Matej Pretner.

Obećanja koroškim Slovincima

U ime slovenske narodne manjine u Koroškoj g. Peters i dr. Tischler izjavili su u Celovcu, pred zemaljskim poglavarom Koroške, da kulturno slovensko udruženje, kao manjinska organizacija u Koroškoj, odbija sve glasove širene od inostrane štampe u pogledu Koroške. Oba predstavnika umolila su zemaljskog poglavara da preuzme pod svoju zaštitu slovensku narodnu manjinu i izrično su konstatirali:

Prvo, da manjinski slovenski organ za Korošku »Koroški Slovenec« i dalje nastavlja da normalno izlazi; drugo, da ni urednik ni bilo koje drugo lice nisu uhapšeni i treće, da su mjerodavne vlasti u Koroškoj zagarantovale Slovincima pravo da nastave sa kulturnom djelatnošću.

Zemaljski poglavar izrazio je zadovoljstvo, što ovlašćeni predstavnici slovenske narodne manjine demantuju neumjesne glasove. Dodao je da nacional-socijalistički Reich nema nikakve namjere da ograniči prava manjina Reicha, već da naprotiv ima interesa, da manjinama dađe potrebnu podršku u cilju osiguranja blagostanja i privrednog napretka tih grupacija.

Crne i smedje košulje u Egiptu

Prema vijestima iz Kaira kralj Faruk zabranio je sve formacije i saveze poluvoj-ničkog karaktera. U isto vrijeme je zabranio nošenje šarenih košulja kao stranačkih odora. Do sada su u Egiptu postojale organizacije plavih i zelenih košulja, a talijanski fašisti su nosili svoje crne. Nijemci smedje. Kako su, dakle, tom zabranom pogodjeni i talijanski i njemački fašisti, to su talijanske i njemačke vlasti uložile protest kod egipatske vlade protiv tih mjera.

„FLACIUS“ – NOVA KNJIGA Dr. MIJE MIRKOVIĆA

izlazi ovih dana u „Hrv. nakladi“ u Zagrebu

Kroz koji dan izlazi iz štampe nova knjiga dra Mije Mirkovića »Flacius«. Mate Vlačić-Flacius — piše dr. Mirković — je istarski Hrvat, porijeklom iz Labinštine, iz jednoga od više malih naseljaka koja se sva zovu Vlačići, između ušća Raše, Crne Punte i Plomina na lijevoj obali raškoga zaliva, rođen u Labinu, njemački sveučilišni profesor i teolog. Mate Vlačić znači vrlo mnogo za njemački duhovni razvoj. U njemačkoj reformaciji njega stavljaju neposredno do Luthera, u evangeličkoj teologiji i iznad njega. Ali nije mali ni njegov značaj i za duhovni napredak evropskog čovječanstva. Kao izdavač i glavni pisac prve kritički pisane povijesti kršćanskih crkava, Vlačić je dao reformatorskim tezama naučnu osnovu. Njegova su djela nadživjela njega i njegovo vrijeme. Njegova kritika Rima još je uvijek aktualna i savremena, a njegov životni put pokazuje sudbinu junaka vjere i misli, mnogo voljenog, a još više omrznutog, punih 25 godina (treća četvrtina 16 vijeka), u svima zemljama između Rima, Antwerpena, Hamburga i Berlina. On je bio niz godina najugledniji i najuticaj-niji njemački protestantski teolog, neposredno poslije smrti Lutherove, priman i počašćivan od careva, kneževa i plemića, da bi ti isti carevi, kneževi i plemići izdavali zatim tjeralice za njim i naloge za hapšenje, i da bi, ne dočekavši

za života da njegova stvar pobijedi, umro gonjen, gladan, odbačen, napušten od sviju moćnih i uglednih, u uboškom domu samostana Bijelih Gospodja u Frankfurtu na Majni, kamo se bio u tajnosti sklonio sa cijelom velikom, tada bolesnom i jadnom obitelji. I kad se baci tako retrospektivni pogled na taj individualni život koji se završio naglo i očajno u 55 godini, a koji, je sav bio u zadivljujućoj pravolinijskoj borbi za pobjedu uvjerenja jednoga razuma, što je nikao na bijelom usijanom kamenu na obronku labinskih brda, a ugasio se u nekom tamnom samostanu Bijelih Gospodja u gradu, koji je kasnije postao kolijevka Goethea, i kad ne bi bila ostala poslije njega cijela biblioteka, stotine knjiga, kod nas potpuno nepoznatih njegovih latinskih i njemačkih djela, ipak bi njegov tvrdokorni i nesalomljivi karakter, koji je misao i spoznaju svoga razuma više cijenio od životnih pozicija, katedara, novca, egzistencije i samoga svoga materijalnoga života, ipak bi taj karakter bio najljepše svjedočanstvo kraja i naroda koji ga je dao, svjedočanstvo, kakvih ni povijest civilizacije ne poznaje tako mnogo, da bi zasluživalo da ostane među nama zaboravljeno.

Knjiga će obasizati preko 200 stranica, a stajat će 20 dinara. Naručuje se kod »Hrvatske naklade« Zagreb, Bogovičeva 1/VII.

Pitanje emigranata

Posljednji događaji — naročito događaji u Austriji — prouzročili su ponovno velik val emigriranja. Pitanje političke emigracije postaje sve bolnije i nikada u povijesti nije bilo većeg broja bjegunaca iz svoje domovine. Ali i to pitanje postaje značajno i za neke države u koje emigranti bježe, jer u njima mogu da ipak nadju kakvu takvu slobodu. Ali u Evropi je malo država — piše praški časopis »Hospodarsky razhled« — koje bi mogle bez ograničenja da primaju političke bjegunce. Ne dozvoljava to više razloga. Pored privrednih razloga, tu su i politički obziri, jer svaka država nije u takvoj situaciji, da bi mogla bez ikakvih obzira da prima bjegunce, kada nema stopostotnu sigurnost, da se time neće komplicirati njena vlastita ekonomska i socijalna pitanja, a ni njeni međunarodno-politički odnosi. To važi za veliki broj evropskih država a iz toga proizlazi da bi bilo poželjno, da pitanje političkih emigranata bude na neki način međunarodno riješeno. O ruskoj emigraciji je bilo dosta vodjeno računa Nansenovom mislijom, ali dalje se već nije činilo ništa što je sigurno škodilo stvari, a škodilo je i samim emigrantima, koji uslijed toga predstavljaju ljude potpuno iskorijenjene. Oni nemaju ni najprimitivniju međunarodnu zaštitu. U stalno napredujućoj atomizaciji svijeta predstavlja egzistencija ogromnog broja emigranata jedan od problema, koji bi trebao da bude riješen ne samo u interesu humanosti, nego i u interesu jačanja mirnog političkog razvitka.

AMERIČKI PREDLOG O EMIGRANTIMA IZ SREDNJE EVROPE

Američki ministar vanjskih poslova Cordell Hull predložio je, da se osnuje naročiti međunarodni odbor, koji bi prihvatio političke izbjeglice iz Evrope. Ovaj predlog je brzojavno upućen po američkom ministarstvu vanjskih poslova vladama Velike Britanije, Francuske, Belgije, Holandije, Švedske, Norveške, Švicarske, Italije i svim zemljama latinske Amerike. Po planu Hulla podvozne troškove za ove izbjeglice dale bi privatne organizacije u zemljama koje bi pristale da prime političke izbjeglice. U službenom saopćenju veli se da je Amerika uzela na se ovaj posao zbog toga, što je potrebno brzo sprovesti pogledom na teški položaj izbjeglica. Saznaje se, da se neće tražiti od država da prime više izbjeglica nego li to zakoni svake zemlje opravdavaju.

Meksiko prima političke emigrante

Ministarstvo unutrašnjih poslova objavilo je saopćenje da je Meksiko spreman da pruži utočište svima licima koja napuštaju svoju domovinu u Evropi iz političkih razloga.

Italija je, preko grofa Ciana, odbila sudjelovanje.

»Azzurri di Dalmazia« plešu

Puljski »Corriere istriano« javlja da je u Puli održan u subotu 26 o. m. ples. Ples su priredili zajednički: Associazione del Fante, Lega Navale i — Azzurri di Dalmazia.

Povjerenicima i društvima

Oglasi za uskrсни broj »Istre« primaju se do zaključno 9. aprila.

Molimo sve povjerenike i društva da sakupe čim više oglasa za uskrсни broj, jer će na taj način list moći izaći u većem opsegu. Neka se traže oglasi od svih tvrtki gdje se naši ljudi služe, od gostiona i kavana kuda emigranti zalaze, a neka dadu oglase naročito emigranti.

Čestitka prijateljima za Uskrs u našem listu stoji samo 32 dinara zajedno s porezom štampana u ovoj veličini (veća stoji razmjerno više):

REZERVIRANO

Ako čestitate preko našeg lista učestite i vrijeme i novac, a ujedno time pomazete svoju štampu.

Čestitkom u »Istri« riješili ste se svih ostalih dužnosti posebnih čestitanja.

Oglasujte u »Istri«!

Čestitajte u »Istri«!

Skupljajte oglase za »Istru«!

MARINETTI I PICASSO

Svake godine na dan godišnjice smrti velikog francuskog modernističkog pjesnika Guillaume Apollinorea sastaju se na njegovom grobu njegovi prijatelji i poštovalci. Među njegove najprišnije prijatelje spadao je veliki slikar današnjice Pablo Picasso, podrijetlom Španjolac i ove godine prijatelji su se sastali da obnove sjećanje na umrlog druga. Na sastanak je došao i futurist Marinetti, službeni književnik fašističke Italije. Kao da se u Španiji ništa ne događa, Marinetti je prišao Picassu i pružio mu ruku. Uzdržljiv i dostojanstven Picasso mu nije htio da pruži ruku, nego mu je odgovorio: »Mi smo neprijatelji«.

General Balati o ratu u Španiji

U časopisu »Il Mediterano« objavio je tal. general Balati članak o Španiji. General Balati koji je komandovao talijanskim odredima u Španiji kaže da se španjolski rat ima smatrati kao prirodna posljedica talijanskog uspjeha u Abesiniji i kao nastavak abesinskog rata. Italija je intervenirala kod generala Francisa samo zato da bi ostvarila pravednu ravnotežu u Sredozemnom Moru, koja je dosad bila prekinuta, na štetu vitalnog razvoja Italije.

Uskrсни broj

našega lista izlazi po običaju u povećanom opsegu. Molimo saradnike da nam svoje priloge pošalju na vrijeme, a najdalje do 10 aprila.

U uskrsnom broju ćemo rezervirati poseban prostor za omladinske priloge, pa pozivljemo našu omladinu da nam za tu rubriku pošalje na vrijeme svoje sastavke. Sastavci mogu biti raznovrsni: pjesma, novela, kritika, povjesni ili ideološki članak, slika, karikatura itd.

Šaljite na vrijeme svoje priloge!

Prilozi neka budu čitljivo napisani, hrvatski ili slovenski, na jednoj strani lista, crnilom, a po mogućnosti pisani na stroju.

TRŽAŠKO PREBIVALSTVO PO ZAPOSLITVI

Sedanje tržaško prebivalstvo znaša, kakor je znano 252.437 oseb, od katerih je 119.987 moških, a 132.450 žensk. Toda vsi ti nimajo točne zaposlitve in nimajo prave službe, ki bi jim prinašala dohodke. Delujoče prebivalstvo znaša 117.949 oseb obeh spolov, od katerih je 13.334 obrtnikov. Neaktivno, t. j. prebivalstvo, ki ne služi, ki ne dobiva ne plače in ne mezde in ne drugega plačila v denarju, ampak se bavi doma s kuhanjem in gospodinjstvom skupno z otroci, ki so nesposobni za zaposlitev, znaša 134.488 oseb, v večini žensk.

Značilno in zanimivo je kako je tržaško prebivalstvo porazdeljeno po poklicih.

Trst je industrijsko in trgovsko mesto, zato je tudi pripadnikov tega stanu največ, in le majhen odstotek pripada poljedelstvu, ribolovu itd.

Na čelu je trgovina z 21.233 osebami, sledi industrija s 16.799, transport s 16.406, državnih in občinskih uradnikov je 10.988, 10.021 uradnikov spada k domačemu gospodarstvu, a samo 807 uradnikov pripada privatni administraciji. K poljedelstvu, lovu in ribolovu je prištejati 6638 oseb, bančnih in zavarovalniških uradnikov je 2144, prostih poklicev je 2144 (inženjeri, zdravniki, profesorji, privatniki itd.)

Na 100 oseb tržaškega prebivalstva odpade 4,6 na poljedelstvo in ribolov, 53,6 na industrijo in 18 na trgovino. Zaposleno prebivalstvo znaša 46,7 odstotkov od skupnega tržaškega prebivalstva, to je skoraj polovica.

Iz gornjega je razvidno, da je razmeroma malo svobodnih poklicev, med tem ko druga mesta v Italiji, kot na pr. Napoli, imajo veliko več.

MASARYK O NARODNIM MANJINAMA

i o radikalnoj rekonstrukciji Evrope na narodnosnoj bazi

Za vrijeme rata napisao je T. G. Masaryk knjigu »Borba za samoodredjenje naroda — Evropa sa slavenskog stajališta«. Donosimo jedno poglavlje iz te knjige, budući da su problemi koji se tu tretiraju, vrlo aktuelni još i danas, a principi koje je iznosio Masaryk za vrijeme rata principi su, na kojima počiva sadašnja Čehoslovačka republika. Oni vode njezine državne i danas u svima glavnim postupcima unutarnje i vanjske politike.

Evropu su organizirale države i crkve, organizirale su je u prošlosti, kad se narodnosni princip nije priznavao toliko, koliko se priznaje u moderno doba; zato su, kako je rečeno, skoro sve države nacionalno mješovite, i sada ih uznemiruje narodnosno pitanje.

Mnogi konzervativni političari, premda priznaju opravdanost narodnosnog principa, zagovaraju radikalno rješenje narodnosnih problema, dopuštaju da se stvore neke nove narodne države, ali žele, koliko je moguće, politički status quo i predlažu, da se narodnosno pitanje ima, koliko je moguće, riješiti narodnom i jezičnom autonomijom.

O autonomiji se već govorilo. Istina naznačeno je i to, da bi se neke narodne manjine i neki narodi, manji i slabo razvijeni, bar zasad zadovoljili autonomijom; ima istina, nekoliko naroda, koji nemaju uopće nikakvih narodnih ni političkih aspiracija. Tako su na pr. sasvim svijesni Flami za ovoga rata očitovali, da ne žele da se odijele od svojih valonskih sugrađana. Ali o tim se narodima ne radi, nego baš o onima, koji se ne zadovoljavaju autonomijom u tudjoj državi i koji teže za političkom samostalnošću.

Ako Evropa u istinu ima da bude demokratska i ima da nastane trajni mir, onda je potrebno radikalnije rješenje narodnosnih problema; ipak u sadašnjoj situaciji treba očekivati, da će i u obnovljenoj Evropi ostati narodne manjine, dakle i mješovite države. Ali radić će se o tom, da te manjine budu što manje, kako bi u državama bio po mogućnosti samo jedan narod. Ako se dva naroda (Belgija) ili tri (Švicarska) sami odluče da uzdrže svoju mješovitu državu, volja će se takvih narodnih dijelova zacijselo uvažavati.

Narodnosni su sporovi u znatnoj mjeri pitanje narodnosnih manjina. Poljaci na pr. u Pruskoj čine u cijeloj Pruskoj manjine, ali na bivšem su poljskom području opet Nijemci manjine i t. d. Napose se radi o manjinama, koje su sporadički rasute na području drugoga naroda (poimence u gradovima ili industrijskim središtima). Takve će manjine ostati i u rekonstruiranim državama.

Za rekonstrukciju treba da bude pravilo, da manjine budu što manje i da budu štice u svojim građanskim pravima. Zato bi se na mirovnom kongresu mogao prihvatiti međunarodni zakon za narodnosne manjine i moglo bi da bude posebno međunarodno mirovno sudište (u Ligi Naroda) za narodnosna pitanja.

Pangermani su često predlagali, da se i znatne narodne manjine presele; cionistički primjer i iseljavanje uopće sugeriraju to sredstvo. Sumnjivo je, može li se to provesti bez sile i nepravde; de facto pangermanski političari, kad to predlažu, imaju na umu da oslabe njezmačke manjine, a ne da ih nacionalno zadovolje.

Etnografsko uređenje granica upravljat će se po demokratskom i parlamentarnom principu većine. Na primjer: U obnovljenoj Poljskoj i Češkoj bit će njemačkih manjina, u Češkoj dosta znatnih manjina, ali broj njemačkog žiteljstva u slobodnoj Poljskoj i slobod-

noj Češkoj bit će mnogo manji, nego je broj poljskog i češkog žiteljstva u poljskim i češkim zemljama pod njemačkom i austrijskom vlasti. Poljaci i Česi su ravnopravni i jednako vrijedni. Nijemci nisu više od njih, i zato je pravednije, ako ostanu u Poljskoj i Češkoj slobodne manjine, koje će biti manje nego sadašnji slavenski dijelovi, što ih potlaćuju Nijemci.

Mora se još napomenuti, da nema pouzdane narodnosne statistike; vladajući su narodi svim mogućim pritiskom snizivali broj ugnjetavanih naroda pronalazeći demografski samovoljne, netočne jezične i narodnosne kriterije (na pr. saobraćajni jezik itd.). Prešeno traži ne samo historija i opća znanost, nego baš politika i administracija, da se načini točna demografska statistika.

Etnografske će se granice poslije ratnog meteža možda u nekim slučajevima ustanoviti samo zasad i privremeno. Čim se narodi smire i prihvate načelo samoodredjenja, provest će se rektifikacija etnografskih granica i manjina bez uzbuđenja i na osnovi stvarnih napomena. To prije, ako ne budu manjine već ugnjetavane, slobodne manjine imat će znamenitu zadaću u organizaciji Evrope, — pomagat će razvitak prave međunarodnosti.

Svako je narodnosno pitanje osobit problem

Svako je narodnosno pitanje samostalan i osobit problem, koji zahtijeva poznavanje pravih prilika. To metodičko pravilo ne može se dosta krepko istaknuti. Pravednost prema drugim narodima traži poznavanje njihovih problema, a baš s te strane jezično i narodnosno pitanje odvise slabo poznaju evropski političari i državici.

Sadržaj narodnosnih sporova veoma je složen. Negdje igra razmjerno veću ulogu jezično pitanje, drugdje je u prvom redu politički problem, ali oba problema mogu da budu i združena. Česi na pr. vode jezični boj, ali i politički, pozivajući se na svoje historijsko pravo na samostalnu državu. Isto tako se i Poljaci ne pozivaju samo na etnografski princip, nego također na historijsko pravo, nasuprot tomu Irci skoro i ne poznaju jezično pitanje, tamo je spor više vjerski i politički. Drugdje stoje u prvom redu gospodarska pitanja i t. d.

Narodnost se ne očituje samo jezikom nego cijelom kulturom — znanost i filozofija, pravo i država, ćudoredje i vjera, umjetnost i tehnika, navike i običaji razlikuju se prema narodnosti, a i rasno je pitanje važno. Zato se narodnosne razlike u različitim narodima ne osjećaju i ne određuju jednako. Nisu još svi narodi jednako svijesni i spremni da brane svoju narodnost i njezin kulturni sadržaj protiv druge narodnosti; stoga na pr. boljševički mirovni predlog sadržava načelo, da stepen razvijenosti i obrazovanosti, resp. zaostalosti ne umanjuje prava na samoodredjenje. Kad je problem tako složen, može se reći, da je toliko narodnosnih pitanja, koliko naroda i manjina — nema jedne šablone za rješenje svih narodnosnih pitanja.

ČEHOSLOVAČKA I VELIKA BRITANIJA

ENGLESKI GENERAL SPEARS O DUŽNOSTIMA VELIKE BRITANIJE PREM A ČEHOSLOVAČKOJ

U vodećim britanskim političkim krugovima ne vlada jednodušno mišljenje o Čehoslovačkoj kao takovoj ni o garancijama, koje bi Velika Britanija trebala preuzeti za osiguranje čehoslovačke nezavisnosti. Ni konzervativna stranka nije u tim pitanjima jednodušna. Medjutim ima i veoma uplivnih britanskih političkih ljudi, koji traže, da Velika Britanija po što po to jamči nezavisnost Čehoslovačke. Medju ovim je i general E. L. Spears, unionistički zastupnik. On je u »Daily Telegraphu and Morning postu« napisao o Čehoslovačkoj ovo:

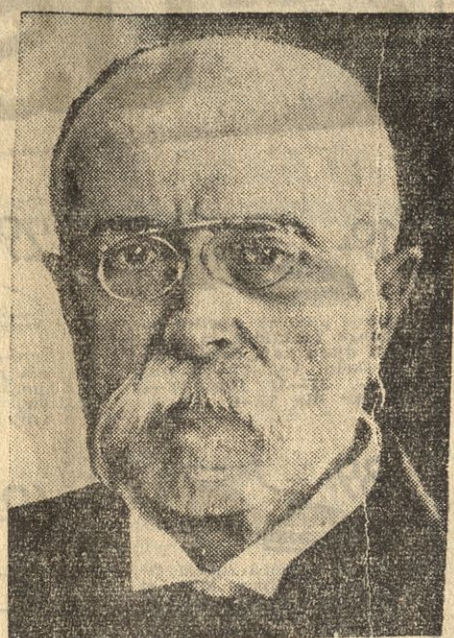
»Koji je to narod, čije je ime tako strano engleskim ušima. On potječe od stare rase, te nije vrlo različit od nas u duhovnim stvarima, jer, kao što je engleski narod pošao stopama Wycliffea, tako je i Hus, koji ostaje do danas češki narodni junak. Sudetski Nijemci pružaju izliku Hitleru, da upućuje mnoge prijete Čehoslovačkoj. Oni nisu medjutim Nijemci Reicha, nego Austrijanci, koji su, nakon što se je raspala stara monarhija, bili uključeni u prirodne granice čehoslovačke republike. Oni su manjina kao što su Bretonci u Francuskoj, a Velšani u Engleskoj. Da čehoslovačka vlada nije s njima postupala onako razborito kako je mogla, to je sigurno, premda se s njima bolje postupalo nego s ijednom drugom narodnom manjinom

nakon rata.

No sada se ispravljaju žalbe, koje sudetski Nijemci još imaju. Njemačko pučanstvo u Čehoslovačkoj broji 22 posto cijelokupnog broja državljana. Oni imaju tri ministra u vladi. Od svih činovnika se danas uzima 22 posto Nijemaca, pa se ispunjuju i svi ostali njihovi opravdani zahtjevi. Većina je čehoslovačkih Nijemaca zadovoljna, ali nacisti traže autonomiju. To im se ne može dati iz opravdanih razloga nego što su oni, radi kojih se ne daje autonomija Velšanima. Autonomija sudetskih Nijemaca, koji se oslanjaju na moćnog susjeda, značila bi naime raspad države.

Ulaz njemačke vojske u Austriju označio je kritičan, možda očajan položaj za Čehoslovačku. Reich je sada proširio svoju granicu prema Čehoslovačkoj. Čehoslovaci su slobodarski i duboko demokratski narod.

Ipak se oni, kako sam se sam osvjedočio za vrijeme svog nedavnog boravka u Pragu, bili potpuno mirni. Razlog je njihovog mirnog držanja jednostavan. Oni su odlučni, da se suprotstave napadaču. Tako misli cio narod. Bio sam iznenadjen naći narod, koji je makar bio na rubu ponora, tako miran. Bio sam kod pretsjednika dra Beneša, kad je slušao na českom jeziku izvod govora

Pretsjednik Oslobođilac Masaryk

Chamberlaina u Donjoj kući. On mi je prevodio na engleski taj izvod. Komentar nijesmo pravili. Česi su relativno, prema broju svog pučanstva (15 milijuna) vojnički veoma jaki. Oni mogu mobilizirati milijun vojnika. Izvanredno su dobro oružani, jer imaju najveću tvornicu oružja na svijetu. Njihovi su prirodni izvori veliki, a njihova obrambena linija, izgrađena po francuskom uzoru, veoma jaka. Njihova je avijacija moćna. Oni su odlučni boriti se do posljednjeg čovjeka za svoju nezavisnost. Kroz 300 godina habsburške vladavine oni nisu nikada izgubili vjeru u svoj narod. I kad je buknuo rat, oni su se hrabro borili na strani saveznika i konačno su se opet oslobodili.

Pitao sam se: premda su Čehoslovaci divan narod možemo li mi tražiti od Velike Britanije, da se zarati radi njih. Britanci ne očekuju, da će se Čehoslovaci boriti za njih. Što može Velika Britanija učiniti za tu tako daleku zemlju? Ako se pitanje tako postavi, Britanci ne bi imali opravdanja, kao što ni Čehoslovaci, kad bi se radilo o Velikoj Britaniji, da se zarate jedni u korist drugih. No nije to problem. Ako Velika Britanija izjavi, da će stati zajedno s Francuskom uz Čehoslovačku,

ona ne će braniti jedan narod, već načelo demokracije i slobode.

Najkompetentniji poznavaoći prilika na kontinentu izjavljuju, da bi to bio najbolji, ako ne jedini način, da se izbjegne ratu.

Ako Česi budu likvidirani, nestat će posljednjeg bedema političke slobode u srednjoj Evropi

te bi Njemačka dominirala do Crnog mora i gospodarila golemim izvorima žita u Madžarskoj i petroleja u Rumunjskoj. Francuska to shvaća i za to će poći u pomoć Česima, ako budu napadnuti. No ako Francuska ne bude pomognuta, ona bi se mogla istrošiti u naporima, da pomogne Česima koji se mogu držati samo ograničeno vrijeme protiv goleme premoći Nijemaca. A nakon što bi podlegli Česi, Njemačka bi se okrenula protiv Francuske. Mi bi na to bili prisiljeni priteći u pomoć Francuskoj i radi svoje vlastite sigurnosti, ali bi to bilo prekasno. Ovo nije fantazija, nego zgoljna istina.

Prijetnja s blokadom, to je stvar, koje se Njemačka najviše boji. Blokada bi je slomila, ako bi se Njemačka upustila u rat, ali će je vjerojatnije odvratiti od ratnog pothvata. Njemačkoj manjkaju glavne sirovine i hrana, kao što još nema dovoljan broj ni časnika, ni topova, ni ratnog materijala svake vrsti. Zato sama izjava da li će Vel. Britanija biti uz Francusku i Čehoslovačku bila bi silan poticaj za druge demokracije u Evropi koji bi opet dobile hrabrost i nadu. Stojtećima je Velika Britanija bila uvijek na kontinentu uz slabijeg. Zar ona može sada gledati, da jedna demokracija za drugom bude uništena. Zar se Velika Britanija može nadati, da bi to preživjela? To je problem, koji se danas postavlja Velikoj Britaniji i od odgovora na nj ovisi budućnost britanskog imperija.

MASARYK ZA VRIJEME RATA:

»Različite historijske individualnosti - Srbija, Hrvatska, ISTRA i Dalmacija, Bosna i Hercegovina i Crna Gora, mogle bi da isprva ostanu kao upravne jedinice i da se postepeno razvijaju u jedinstveniju državu. Crna Gora bi se doskora mogla pridružiti Srbiji, isto tako Bosna i Hercegovina, ISTRA i Dalmacija Hrvatskoj.

IZJAVA GROFA SFORZE O ZDRUŽITVI AVSTRIJE Z NEMČIJO

Bivši italijanski zunanji ministar in pozniji italijanski poslanik u Parizu grof Carlo Sforza je 16. marca 1937 dal zastopliku pariškoga italijanskoga lista »La Voce degli Italiani« to le izjavo (objavljeno v njenjenem listu v štev. 65 od 17. marca 1.):

»Pravkar sem odklonil razgovor nekemu američkemu časnikarju. Dejstva po sebi so alko tragična, da raztolmačiti jim tujcem ostaja brezuspešno. Spričo izkušeni, ki grofijo naši domovini, ni mesta za žalostno zapustlost »Saj sem to rekel že prvi dan«. Toda kako naj skrivamo mi, Italijani, med seboj težke zaslebljenosti? Italija bo se, kakor ne bo od fašizma drugega kakor žalosten spomin. Toda nihče ne more vedeti, ali bodo s fašizmom izginile tudi vse škode, ki jih je napravil.

V neki Evropi, organizirani po nekem vjem mednarodnem zakonu, ki omeja in prečinja nacionalistične avanture, bi Nemci ob Brennerju lahko bili naravno dejstvo. Toda v neki Evropi, kjer je fašizem storil vse, da uniči ta zakon, ki se je porajal, sta škoda in nevarnost za Italijo neprecenljivi. Italija ni samo ogrožena na svojih lastnih mejah, temveč tudi upravičena in italijanska ekspanzija v srednjo in balkansko Evropo je danes dejansko uničena. Ta ekspanzija je bila vročna misel moje zunanje politike, kajti jaz sem vedel, da je doba nasilno podjarmljenih kolonij že prešla in da so Italiji potrebne gospodarske kolonije v slobodnih državah, ki jih vežejo z nami skupni življenjski interesi.

Ze danes pozabljajo vsi balkanci in tudi vsi orientanci na Italijo in se obračajo proti surovi sili, ki je po zaslugi Italije našla odprto pot do Jadranskega in do Egejskega morja.

Evo, kam dovedejo »realistične« politike. Ubogi laži-realisti fašističkih demagogij niso nikdar mogli doumeti, da se mora v pravem realizmu vse nahajati, začeni od idealnih in moralnih razlogov življenja.

MUSSOLINI O AVSTRIJI

Mussolini je rekal 6 septembra 1934 mlanskim radnicima: Branili smo i branili čemo nezavisnost avstrijske republike, nezavisnost koja je posvećena kralju kancelara koji je bio malen rastom, ali velik srcem i dušom.

Mussolini 13 februara 1935 u »Popolo d'Italia«: Austrija ima da vrši svoju historijsku ulogu. Vjerujem da će se u toku vremena kada se ojača moć države i kada se gospodarske prilike poboljšaju svako uvjeriti da može u Evropi egzistirati i druga njemačka država, njemačka da ali koja će sama odlučivati o svojoj sudbini.

Mussolini 12 mara 1938 u telegramu kancelaru Hitleru: Čestitam vam na vašem rješenju avstrijskoga pitanja. Ja sam Schuschniggova opominjao.

Mussolini 16 mara 1938 u talijanskom parlamentu: Kada je Schuschniggov izaslanik došao k meni 7 mara da mi priopći namjeru da se provede plebiscit, ja sam mu rekao — Austrija nije bila sposobna za život, jer to nije nijedna zemlja, čiju nezavisnost mora braniti tuđa vojnička sila. Italija se ne boji milijuna Nijemaca na svojoj granici, jer je to nepovrijediva granica draju prijateljskih naroda. U oslalom su za fašiste sve granice svete. O njima se ne govori, ali ih se brani. Sat iskušnja osovine je kućno. Nijemci i mi stupat čemo zajednički, da povratimo ravnomjesje našem napućenom kontinentu.

POLEMIKE O AVSTRIJI IZMEDJU AVTİKANA I FAŠIZMA

Zagrebačka »Hrvatska Straža« piše kako i najrežimskiji talijanski krugovi ne kriju, da neposredno susjedstvo jedne goleme Njemačke nije olakšalo vanjski položaj Italije. To priznaju manje više direktno i različiti talijanski listovi, samo što oni opravdavaju držanje Italije time, da nije mogla ni htjela čuvati strahu na Brenneru uz onakove uvjete, kako su to htjele Engleska i Francuska. Ako su htjele, da Italija čuva nezavisnost Austrije, morale su Italiji učiniti koncesije na drugoj strani.

Bilježiti ovakvo raspoloženje u Italiji. »Hrvatska Straža« navodi, da ima i manje trijeznih glasova, pa iznosi polemiku »Osservatore Romano« i »Regime Fascista«, koju je izazvao »Regime Fascista« člankom u kojem je napao Austrijance, da su pripadali »onoj konzervativnoj klerikaloidnoj stareži« koja nije nikada zaboravila Vittorio Veneto, jer je solidarna sa strujama koje primaju naredbe iz Moskve.

Na ovo je »Osservatore Romano« vrlo oštro odgovorio:

»Mi smo braća po vjeri onih, koje list »Regime Fascista« definira kao klerikaloidnu starež...«

»A mi kažemo i »Regime Fascista« znađe isto kao i mi koliko su i kakova su bila dana osiguranja onome, što on zove »klerikaloidna starež«, a sve radi zaštite općih interesa. »Regime Fascista« zna kao i mi, kolike su pohvale bile napisane o toj »konzervativnoj klerikaloidnoj stareži« od talijanske štampe radi stvaranja korporativne države u najmodernijem smislu...«

Uhapšeni antifašisti u Italiji

Rim, 30 ožujka. Havas javlja: Listovi javljaju da je u Spezii uhapšen Pasquale Voggetti kao i više drugih ličnosti, optuženih da su omogućavali tajnu emigraciju u Francusku.

PISMO ZRMANU

MATI BALOTI

Dragi zрман Matel! Kako čitan u našoj »Istri« (ku sam si od drugih posudija) Ti si bija po svih plesi kuda se pleše i kanta po našu. Kapin ja, da je bilo lipo i veselo na sve kraje, ali pošto je bilo na više kraji deboto sve jenu večer, nerazumin, kako si Ti moga biti u Zemunu, Beogradu, Novom Sadu, Subotici u Zagrebu i ča ti ja znan kuda sve nisi bija. Ti si kako ona Vila Raviojla ka sve obleti. Ala blago Tebi kada moreš po svuda biti, a ja moran vajk na jenom mistu kako kočka na jaji.

Za u Zagreb san bija i ja prontan, i to: umisili su mi jedan hlib boljega kruha, dvi glavice česna, jenu bocu od tri kvartina smričke i nove gete na škrik, to sam spraviya u šaketu, šaketu pod koret, pa sam se uputija sa svim kurajen u opanki u Zagreb. Gren ja po stazi, (a poli nas su veliki brigi s velikim stinami), dojdem ti ja deboto do po puta, i na jedan put doleti iz briga jena velika Letica jušto meni na put, a ontar meni su se lasi nakostrušili, i nisam zna ča to more biti, pošto nikima se prikaže šara kučka z cicami do zemlje, nikima usedlani zec s uzdom i štafami. Valje mi je došlo na pamet, da to nemore biti drugo nego štrigarija; a ja, pošto sam zabija palicu od crnoga gloga doma, nisan ima kuraja da gren naprid. Domislija san se, da mi se ne bi dogodilo kako pokojnen Piljeti iz Mutvorana da me štrige s prekinutima gužvami od privoja ne spribijaju da ne budem već za dobru sriču, obrnuja san se i poša nazad od kud san doša. Ča češ, moj zрман, dežgracija i niš drugo.

Za drugo lito gledati ču da se po vrimenu malo bolje arman, da u Zagreb s kurajon doklempesan, pa da sa mojin Usipon pod roženicu zakantan.

Mrćanac P.

NAŠA KULTURNA KRONIKA

VSEBINA 7. ŠTEVILKE
»NAŠEGA RODA«

Onica Černej: Velikonočna (Pesem). Danica Gruđen: Kmet in polje (Pesem). Adamič: Velika tekma. Anton Debeljak: Zaklad. Danilo Gorinšek: Ena je mati... (Pesem). France Bevk: Pesterna. Mitja: O petelinu in treh kurah (Pesem). Anton Ingolič: Tonček balonček. Mirko Kunčič: Poljka tekma. (Pesem). Josip Ribičič: Pomladna slikopisna. Utva: Teta Betka. Fran Ločniškar: Rajko v šoli. Pavel Kunaver: Novi gospodarji. — Zakladi naše zemeljske oble. O Kosmatincu. — Psi bernardincl. — Pomlad koraka v deželo. — Štefaniya Gruđen: Čudotvorne snovi. — Drobne zanimivosti. — Zakaj - zato. — Mladina piše. Uganke. Od ilustratorjev so zastopani v tej bogati številki: Pirnat, Ravnikar, Mihelič, O. Gaspari, Prunkova in Slapernik.

Slovenska književna založba Modra ptica v Ljubljani napoveduje obsežen zgodovinski roman našega rojaka Vladimira Bartola z naslovom »Alamut«. Roman, ki bo obsegal 400 strani bo izšel v letošnji jeseni. — Agis.

— V kmetijskem radiu v Ljubljani je v nedeljo 27 marca, ob 17. uri predaval g. Anton Flego »Delo in stroški pri vzdrževanju vinograda«.

MALI ISTRANIN

Izišao je iz štampe sedmi broj — za ožujak — tog našeg jedinog dječjeg lista sa sljedećim sadržajem:

Bude se iz zimskog sna (E. R.), Pismo mog nećaka (Prikodražan), Filatelija, Pijetao (Ljubo Brgić), Čupavko (Šime Fucić), Grižnja savjesti (E. R.), Hrvati na sjevernom polu, Juričev kutić, Klok i Jožić, Razno, Iz stranih zemalja, Priroda, Dječje novine, Mala pošta, Zdravljice, Zagonetke.

»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. Pojedini broj stoji 1 dinar. Uredništvo i uprava nalaze se u Krajiškoj ulici br. 12. Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Krajiška ulica 12.

VELIKONOČNA ŠTEVILKA

našega lista bo izšla kot po navadi v večjem obsegu. Zaradi tega prosimo naše sotrudnike, da nam pošljejo svoje prispevke najkasneje do 10. aprila.

V velikonočni številki bomo rezervirali prostor tudi za mladinske prispevke in zaradi tega pozivamo naše mladinske sotrudnike, da nam pošljejo za to rubriko pravočasno svoje prispevke. Prispevki so lako raznovrstni: pesmi, novele, kritika, zgodovinski ali ideološki članki, slike, karikature i. t. d.

Pošljite pravočasno svoje prispevke! Prispevki naj bodo razločno pisani in to samo na eni strani lista s črnilom ali pa na stroj.

Za Uskrs

19.-
Dječje gumene cipelice na špagu praktične za školsku djecu koja daleko idu u školu. Vel. 27-30 Din 25.—, 31-34 Din 29.—, ženske Din 35.—.

39.-
Najviše tražena dječja cipelica od finog laka sa špagom i čvrstim kožnim djonom. Od br. 24-26 Din 49.—, od br. 27-30 Din 49.—, od br. 31-34 Din 69.—.

45.-
Nestajnoj djeci za školu i igru najpodesnije su ove polucipele od jake kože sa nepoderivim gumenim djonom. Od br. 31-34 Din 49.—, od br. 35-38 Din 59.—.

45.-
Dobro djeca za proljeće ova fina fleksibilna sandala sa ukrasom i špagom preko rista. Od br. 27-30 Din 49.—, br. 31-34 Din 59.—, br. 35-38 Din 69.—.

45.-
Najbolja dječja prozirna obuća za proljeće. Jesu ovi sandale od jake kože sa kožnim djonom. Br. 27-30 Din 49.—, br. 31-34 Din 59.—, br. 35-38 Din 79.—. Muške Din 99.—.

49.-
Za Vaše najmilije fine lake cipelice u smeđoj boji sa ukusnim ukrasom i špagom preko rista. Br. 27-30 Din 59.—, br. 31-34 Din 69.—.

59.-
Lijepa dječja lak cipelice sa ukrasnim jezikom preko rista. Br. 27-30 Din 69.—, br. 31-34 Din 79.—. Iste od bijelog nubuka za istu cijenu.

29.-
Ugodna platnena polucipela na špagu sa gumenim djonom i niskom petom. Radjene u drap-ivoj boji.

69.-
Novi proljetni model. Lake i udobne ženske cipelice izradjene u smeđoj boji, za Vaš novi kostim u najpodesnije.

89.-
UDOBNOST PRIJE SVEGA Iskrojene u ristu i bogato ukrašene cipele. Vezuju se sa ukrasnim pertlama. — Vrlo su lagane, zato ih kupite za šetnju.

89.-
Ženske cipelice sa širokom špagom preko rista, kožnim djonom, niskom potpeticom. Udoban oblik i niska peta očuvaju Vaše noge.

99.-
Odlična djevojačka cipelica izradjena od smeđeg boksa i kombinirana sa tamno smeđim semišom. Iste cipelice izradjene od crnog laka, kombinirane sa crnim semišom.

129.-
Lake i fine damske polucipelice sa ukusnim ukrasom izradjene od smeđeg ševroa, sa kožnim djonom i poluvisokom potpeticom.

59.-
Lake damska cipelica izradjena od jakog platna sa ukrasom od diftina. — Vrlo su lake, udobne i podesne za lijepo vrijeme.

79.-
Elegantna laka i prozirna damska sandala. Izradjena od jake bijele kože kombinirane sa plavom kožom preko rista.

89.-
Ukusno i bogato perforirana polucipela koja će potpuno odgovarati Vašem kostimu. Izradjene su od crnog ili smeđeg boksa.

129.-
POSLEDNJI BEČKI MODEL! Dekoltirana cipelica od plavog ševroa sa ukrasom preko rista i visokom potpeticom. Mašina je kombinirana sa semišom.

149.-
Ukusne damske cipelice od plavog semiša sa bijelim ili plavim ispletenim ukrasom na licu. Neophodno potrebne uz proljetne kapute i kostime.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

169.-
NAŠ PONOS! Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom pot